

ŠT. 4

mladika

1970
april

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC
RAZEN JULIJA - AVGUSTA
1970 leto XIV. številka 4

VSEBINA:

Drago Štoka: Je res vse, kar je slovenskega, brezglavo?	61
Ali smo res narodna manjšina?	62
Zubek - Breclj: Pomlad Adele Ostroluške (4)	63
Vladimir Kos: Kmalu bo češnja cvetela	64
Ina Jun Broda: Mati iz Djakova	66
Nelly Schuster: Večerni obisk, Med upanjem in strahom, Kontrast med včeraj in jutri	66
Ludovika Kalan: Mrtev dom, Spomini, Postal si mi tujec	67
Bruna Pertot: Nikdar	67
X. Y.: Iskalci, Zaprto je tvoje svetišče	67
Alojz Rebula: Bobešče (Iz dnevnika 1964)	68
M. M.: Nasilje nad otroki	68
Danilo Sedmak: Vesoljci in Kambodža	69
Ivan Udovič: Dokumenti našega življenja in dela	70
Martin Jevnikar: Sodobna slovenska zamejska literatura	72
Mojca Rant: Resnični prvi dom	74
Franc Jeza: Se o »Smislu in vlogi študijskih dni«	75
Vrtovi muz	77

Uredil

JOZE PETERLIN

Revija izdaja uredniški odbor: Stanko Janežič, Marij Maver, Albert Miklavc, Franc Mljač, Sergij Pahor, Boris Pangerc, Jože Peterlin, Zora Tavčar, Maks Šah, Drago Štoka, Emil Valentinčič in Marilka Korsič.

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
PAVEL MEDVESCEK

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 768189 - Pod uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

SLOVENSTVO V SVETU

V zvezi z uveljavljanjem slovenstva v svetu, bo morda zanimalo Vaše čitatelje tudi delo slovenskih planincev v južni Ameriki. Zato Vam pošiljamo tole pismo.

Dne 9. januarja 1970 je IX. Slovensko-argentinska odprava na Patagonski celinski led 1969-70, organizirana v okviru Slovenskega planinskega društva v Argentini, osvojila s prvenstvenim vzponom ok. 2.800 m visoko, dotlej deviško goro in jo poimenovala DEVETINDVAJSETI OKTOBER (Cerro Veintinueve de Octubre) v počastitev slovenskega narodno osvoboditvenega praznika, ko se naš narod spominja osvobodjenja izpod germanske nadoblasti. V vrhunski navezi sta plezala ing. Jure Skvarča, ki je na vrhu razvil slovensko zastavo, in Mario Serrano. Gora leži v območju Južnega Patagonskega leda, na zapadnem bregu največjega ameriškega ledenika Upasala (80 km), na križišču južnega vzporednika ca. 49°53' in poldnevnik 73°39'.

V pojasnilo in v orientacijo dodajamo nekaj važnejših tehničnih podatkov o tem zanimivem, a malo znanem področju:

Patagonski celinski led je po tvorbi in razsežju svojska in edinstvena ledeniška ostalina izza ledenega obdobja. Teče v dveh delih med argentinsko in čilensko Kordilijero v povprečni nadmorski višini 1.500 m. Prvi, Severni del, meri le 100 km v dolžino in ima 4.400 km² površine. Drugi, Južni predel, pa je 330 km dolg, 80 do 30 km širok in meri v površini z obrobni ledeniki vred 13.500 km². Iz tega ogromnega ledenega veletoka se dvigajo ponekod krajše ali daljše gorske verige, katerih vrhovi ne presegajo 3.000 m nadmorske višine. Zaradi oddaljenosti (čez 2.000 km jugozapadno od Buenos Airesa), vsled pomankanja prometnih pogojev in skrajno nepovoljnih topografskih razmer so ta področja še vedno le malo raziskana.

Eden odločilnih faktorjev je tudi izredno ostra klima: mnogo deževja ter skoro neprestani vetrovni viharji poleti ter nizke temperature in snežni meteži pozimi.

Nekaj več dejavnosti so semkaj vnesli poleg redkih znanstvenikov predvsem, ponajveč evropski priseljenci, ki jih zvalja na jug izredna naravna lepota pokrajine in edinstvena konfiguracija gora, po sili razmer pa opravljajo spotoma tudi raziskovalna dela. Zaradi planinske tehničnosti posebnosti (svojska kombinacija med ledenimi stenami in toplo skalo) so te gore zaslovene že v svetovnem planinskem svetu in pošiljajo semkaj že tudi Evropa, vsa Amerika in Japonska gorniške odprave s svojimi najboljšimi plezavci.

Dobršen delež gorniške in raziskovalne dejavnosti na Patagonskem ledu nosijo prav slovenski planinci, ki so prišli v Argentino po drugi svetovni vojni. Prvih pohodov na Kontinentalni led so se udeleževali že v prvem desetletju po vselitvi v Argentino člani bariloške sekcije našega društva, in to na San Valentin na Severnem delu in na Paine na skrajnem jugu. Letošnja odprava pa je že deveta, organizirana od buenosaireske sekcije SPD na Južni Patagonski led. Vodita jih izmenoma društvena člana brata Peter in ing. Jure Skvarča, ki ju je šteti med najspodobnejše plezavce v Argentini.

Pod njunim vodstvom so naše odprave doslej osvojile na področju Patagonskega ledu okrog dvajset gora in dosegle mnogo raziskovalnih dognanj. Dosežke sporočamo argentinskemu in čilenskemu vojaškemu kartografskemu inštitutu ter mednarodnemu glaciološkemu inštitutu v Rimu. Ti registrirajo in povzamejo poimenovanja gora, ki do osvojitve niso imele nikakršnega imena ali so bile sploh neznane, kakor tudi druge znanstvene in topografske podatke. Tako nosijo na Pa-

Dalje na 3. strani platnic

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 35 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

Pisatelj Jože Javoršek se v svoji knjigi *Kako je mogoče?* na strani stotriinšeddeset dotakne tudi Slovencev, ki živimo izven meja matične domovine. O nas pravi takole: »Danes, ko je bitka za Trst izgubljena, pa človeka prizadeva še čisto posebno tragični položaj naše manjšine. Slovenci sami so med seboj razdeljeni na stranke in strančice, hkrati pa izpričujejo izredno vitalnost, povečano z nekakšno jezljivostjo in pretirano občutljivostjo, ki v odnosih do »matične dežele« meji na histerijo. Naše slovenstvo v Italiji ima veliko značilnost slovenstva v stari Jugoslaviji: pahljača strank in strančic sega od skrajne desne v skrajno levo, od ene vrste vernikov do druge vrste brezvercev. In vse, kar je slovenskega, je NEKAM BREZGLAVO IN DESPERANTNO« (podčrtal pisec članka).

Ne spominjam se, ali je bil pisatelj Javoršek kdaj na kakšni slovenski prireditvi v zamejstvu, niti ne vem, ali je pri nas kdaj kje predaval ali pa stopil v stik z našimi kulturnimi delavci ali pa s političnimi predstavniki. Niti ne vem, ali je kdaj objavil svoje prispevke v eni izmed tržaških revij ali v Primorskem dnevniku oz. v tednikih, ki z različnih strani osvetljujejo in se soočajo z narodnostnimi in socialnimi problemi da-

JE RES
VSE,

KAR JE SLOVENSKEGA,
BREZGLAVO?

našnje zamejske stvarnosti. Morda je pisatelj to naredil, čeprav v svoji knjigi takih obiskov ali srečanj ne omenja, daje pa veliko poudarka svojemu sprehajanju pred tržaško postajo med gnečo jugoslovanskih državljanov, ki se tam stalno prepleta.

Toda če bi pisatelj res prišel kdaj v globlji kontakt z našimi razmerami in ljudmi, bi najbrž ne mogel napisati, da smo desperantni ali brezglavi.

Res ni vedno prijetno ali enostavno živeti v stalni napetosti v boju za narodnostne pravice in obstoj. Toda to je naša dolžnost in se zaradi tega ne čutimo niti malo desperantni, nasprotno: najmanjši uspehi nas pri tem razveseljujejo in nam vlivajo optimizma! In to v isti meri, kakor nas pusti odprtih ust pisanje Tarasa Kermaunerja v *Problemih*.

Tudi nismo desperantni zato, ker so vsi naši članki po revijah ali časopisju nehonorirani ali zato, ker ne vemo, kaj pomeni predavati za dober honorar v krožkih ali klubih. Končno pa le ne moremo biti tako brezglavi, če nam je do tega, da se slovenstvo v teh krajih ohrani, da se ne autoasimiliramo in da ohranimo prisotnost slovenskega naroda tudi preko mejnih blokov pri Sežani. Upamo si trditi, da nam to v določeni meri tudi uspe, kljub razlaščenju, ki nas hromi, kljub nerazumevanju z italijanske strani, ki se šele v zadnjem času otresa stare miselnosti in opušča nekdanje prijeme, ki so nam vsem znani.

Že zaradi tega dejstva bi nas morali pisatelji in intelektualci, ki živijo v domovini, bolj ceniti, oziroma objektivneje spoznavati naša prizadevanja. Saj konec koncev branimo s svojimi žrtvami tudi Ljubljano in Novo mesto in Kranj! V tem pa res nismo desperantneži, ampak čutimo in damo še nekaj na tisto, čemur se z »reakcionarno« besedo pravi: slovenska beseda, slovenska pesem, slovenski narod! Obramba tega »našega« ni naša zabava, ampak to čutimo za svojo dolžnost, ki terjja nešteto žrtev, ne daje pa plačila ali morda pohvale.

Tudi ne bo držalo, da smo histerični do matične domovine! Zakaj vendar? Če želimo objektivnejših odnosov s kulturnimi in javnimi delavci iz Slovenije, če hočemo, da Slovenija stalno in globlje in nestransko spremlja naša prizadevanja in naš razvoj ali pa tudi poraze, s tem še ni rečeno, da smo do nje histerični. Tudi takrat ne, če menimo, da bi morala centralna vlada v Beogradu intenzivneje spremljati — v mednarodnem merilu — naše življenje in ne poudarjati samo vlogo mostu, ki nam jo je zgodovina dodelila!

In še nekaj: dejstvo, da smo razpršeni po raznih strankah in strančicah, izhaja pač iz družbene ureditve in volivnega sistema, ki vlada v državi, v kateri živimo. Če bi bili kot južni Tiroinci, bi se temu lahko ognili, ker pa je pri nas stvarnost drugačna, (in k temu je prispevalo tudi povojno politično gledanje matične države), pač

DRAGO ŠTOKA

ALI SMO RES

NARODNA MANJŠINA?

ne moremo z glavo skozi zid. Gotovo: če bi bili vsi pod streho ene stranke, seveda slovenske, bi bilo mnogo lažje za nas, o tem ni dvoma. Toda tudi v sedanjih razmerah skušamo vsak po svoje braniti slovenstvo in socialni razvoj našega ljudstva. Včasih najdemo pri tem tudi skupni jezik, česar tudi ne gre kar tako prezreti. Če se zdimo v tem razprševanju kdaj brezglavi, je to takrat, ko mislimo, da smo tako važni, da bomo s svojimi pičlimi glasovi reševali stvarnost in probleme italijanske družbe, ko še svojih nismo vedno sposobni reševati. Toda o tem bo že zgodovina spregovorila svoje!

Za zaključek kratko vprašanje pisatelju Javoršku: ali se mu ne zdi, da je morda veliko bolj brezglava in desperantna tista slovenska inteligenca, v naši prestolnici, ki si dovoljuje marsikaj neokusnega, nestvarnega, neresničnega, skrajno neodgovornega objavljati v Problemih, kar nam v zamejstvu še na um ne pride? Kam sili ta slovenska inteligenca s svojimi »umetniškimi stvaritvami« (za katere dobiva baje celo visoke honorarje), ki izpričujejo samo presitost, otopelost in narcizem.

To je pa res »brezglavo« in »desperantno«.

Skoro vsi naši časopisi ter politični in kulturni delavci se nikakor ne morejo otresti te besede ter uporabljajo brez vsake potrebe oznako »manjšina« za skupnost zamejskih Slovencev. Te razvade se moramo otresti, kajti beseda manjšina utegne v psihološkem oziru zelo čudno vplivati na člane te naše zamejske skupnosti, saj pomeni pač nekaj »manj od drugih«. Tako nas kvečjemu imenuje član večinskega naroda ali pa recimo naš predstavnik v parlamentu ali pa v deželnem svetu, ker uporablja pač juridični ali strogo politični izraz. Ker se je pa razpasla pri nas navada, da sebe kličemo za »manjšino«, saj pač stalno pišemo ali govorimo o »kulturi naše manjšine«, o športnem udejstvovanju »naše slovenske manjšine« itd., je nujno, da odpravimo nedoslednost v izrazoslovju. Ko zamejski Slovenec govori in piše o sebi, ne more in ne sme samega sebe podcenjevati ali pa zmanjševati pomena svoje skupnosti. O sebi govorimo točno, s slovenskim izrazom, ki naj točno in polno opredeli našo narodno pripadnost:

»SLOVENSKA NARODNA SKUPNOST V ZAMEJSTVU, SLOVENSKA ZAMEJSKA SKUPNOST, ZAMEJSKI SLOVENCİ, ČLANI SLOVENSKE SKUPNOSTI itd. IN NE MANJŠINA, ČLANI SLOVENSKE MANJŠINE itd.«

To je predlog, o katerem bi bilo prav, da bi se porazgovorili, če se nam zdi morda umesten, ali pa bi ga enostavno začeli dosledno in s pridom uporabljati vsi.

Avrelij Lukežič:
Krajina

L'UDO ZÚBEK POMLAD ADELE OSTROLUŠKE

Prevedel MARIJAN BRECELJ

Od začudenja sem odprla oči in zardela do lasnih korenin. Moj Bog! Afera — to je bila beseda, s katero je poimenovala to mojo jutranjo pomoč v kuhinji.

Gledala me je hladno, trdo, po nemško mi je prigovarjala, da se moram tu zadrževati primerno svojemu položaju. Spoprijateljevati se s kuharico in služkinjami, to je »unerhört«, nezaslišano. Pomagati jim pri kuhinjskih opravilih — »das sind plebeische Manieren«. To so namreč plebejske navade.

»Mi tu vas štejem, Fräulein Evchen, za člana naše rodbine, toda vse kaže, da se vi te časti ne zavedate. Zapomnite si: Kdor seda za mizo z gospúdo, ne more sedati s služinčadjo.«

»Toda jaz nisem s tem mislila nič slabega...« sem se skušala braniti, čeprav sploh nisem vedela, da bi se družabna pravila, ki so veljala med domačimi, raztečala tudi name. Vsaj kar se tiče odnosov do služinčadi.

»Vem, vem, vprav zato vam tokrat odpuščamo. Toda neizbežno je, da boste morali ohraniti med seboj in služinčadjo primerno razdaljo. Svoje stike s služinčadjo morate omejiti na najmanjšo mero. Kajti sicer si služinčad marsikaj dovoli in izgublja spoštovanje do gospode. Po svetu kroži že itak toliko nemirnih in puntarskih gesel, da je treba storiti vse, da bi se od njih ne pokvarilo še podrejeno ljudstvo...«

Opravičevala sem se s tem, da sem zrasla na vasi, kjer nisem imela priložnosti prihajati v višjo družbo.

Tante Lora je vljudno prikimala in me pomirila, da ona in njen nečak moje ravnanje tako jemljejo, pa vendar: v prihodnosti se kaj takega ne sme ponoviti. Da bi mi osladila grenko pilulo, se mi je ob odhodu ljubeznivo nasmehnila.

Zunaj na hodniku sem se srečala z Adelkinim bratom Gejzo. Videl je, od kod prihajam, pa me je nagovoril:

»Tante Lora vas je poklicala na raport? Nikar si ne jemljite tega k srcu. To je njena navada. Ona je kakor kaktus. Mi smo se je že privadili. Nikar ne mislite, da je le do vas tako osorna. Tudi meni vedno krtači glavo. Pa tudi očetu in stricu. Mama in teta

imata pred njo prav tako strašen rešpekt. Če tega še ne veste, potem vam pojasnim, da se je tante Lora gibala v najvišji družbi. Dolga leta je bila dvorna dama na cesarjevem dvoru. Treba jo je jemati tako, kakršna je. Ko bi se za vsako njeno pikro besedo kdo razjokal, potem bi mi tu že tonili v morju.«

Šele tedaj me je v resnici zmagalo. Kot grah velike solze so se mi potočile po licih. Najraje bi se bila pogreznila v zemljo ali izginila v svoji sobici, da bi se lahko od srca razjokala. To bi me pomirilo.

»Kar pokonci glavo, gospodična! Ne smete biti tako občutljivi,« je rekel Gejza, me prijel za brado in mi dvignil glavo: »Pa ko se lepe dekliške oči okopljejo v solzah, postanejo še lepše.«

Trmasto sem stresla z glavo in zbežala v svojo sobico. Gejzove sočutne besede so mi godile — zato sem tudi dopustila, da me je prijel za brado, čeprav bi morala takoj zavpiti in ga užaljeno mahiniti po roki — toda njegov poklon me je ujezil. Norčevati se iz človeka v takih okoliščinah — to je zares grodo.

V sobici sem se zaprla, da bi me nihče ne motil. Razjezila sem se na tante Loro in na blagorodno gospo, ki mi sama ni nič rekla, pač pa me zatožila črni gospe. Nenadoma sem se počutila strašno zapuščeno. Kar oblečena sem se vrgla z obrazom na neodgrnjeno posteljo in se grenko razjokala.

Iz sosedne sobe se je oglasil klavir. Adelka je tam igrala. Verjetno me je zaslišala, kajti v hipu je prenehala z igranjem in prišla k meni v sobo. Na ta vrata sem pozabila, nisem jih zaprla.

»Vi jočete, Evka? Kaj se vam je zgodilo? Ali vas je kdo užalil?«

Sedla je na posteljno stranico in me božala po lasih.

To me je še bolj razjezilo. Trenutek je trajalo, da sem se toliko pomirila in sem mogla Adelki odgovoriti.

»Ne, nihče me ni užalil, gospodična Adelka,« sem odvrnila, brisaje si oči s čipkastim robčkom. »Nič ni to, ne bodite hudi name, da sem taka noričica...«

»Oh, Evka, nisem vedela, da ste tako občutljivi!« je vzkliknila sredi smeha. »Kar privaditi se morate

na čudaštvo tante Lore. Človek si ne sme tega gnati k srcu... Pa — ali vas doma mamica nikoli ne pokara?»

Izvelkla je svoj robček in mi nežno obrisala poslednje solze z oči.

»Pokara, seveda me pokara,« sem priznala, »toda to me ne boli... Vendar, jaz ne vem, ali me razumete, gospodična Adelka, toda jaz nisem jokala le zaradi tega, ker me je tante Lora pokarala, temveč prej zato, ker se tu počutim tako tuja...«

Spet so mi solze zalile oči.

»Vam je dolgčas po domu, kajne? Pa to bo prešlo, čim se nekoliko privadite.«

Ni me razumela. Saj se meni ni tožilo po domu. Nisem bila majhna deklica, ki ne zdrži dva

še nisem občutila na lastni koži prekletstva takih razdelitev. V Žitnjanih nismo imeli niti enega plemiča; najvišje na družbeni lestvici je stal gospod župnik, koj za njim pa naš očka. Pri tem pa se od vaških ljudi nismo razločevali, spadali smo mednje. Oče je bil kmečkega rodu, stari oče je prav do smrti obdeloval njive in eden izmed očetovih bratov je bil obrtnik, drugi pa je kmetoval. Kje neki bi se bila mogla dvigati nad ostale vaške otroke! Pa četudi bi se bila v meni porodila kaka taka misel, bi mi oče ali mati kaj hitro spet spravila glavo na pravo mesto. Zato sem se s težavo privajala misli, da kuharica, služkinja in ostala služinčad niso meni enaki — pa čeprav naj bi to veljalo le za čas mojega bivanja pri Ostroluških.

Toda Adelka tega ni razumela, ne mogla bi tega razumeti. Zato sem take misli pred njo zatajila.

Dogodek s tante Loro me je zelo jezil. In ko sem se srečala s kuharico, sem povsila oči, kakor bi se čutila krivo pred njo. Seveda, v kuhinjo nisem smela več stopiti, da bi tam pomagala. Nisem pa hotela, da bi si kuharica o meni bogve kaj mislila, zato sem izrabila trenutek, ko sem bila gotova, da me v kuhinji nihče ne bo presenetil, in sem tja zbežala. Rekla sem kuharici, naj ne bo huda name, ker ne bom smela hoditi v kuhinjo pomagat; blagorodna tante Lora mi je namreč to prepovedala. Kuharica se je natihoma nasmehnila in odgovorila z razumevanjem: »Zavoljo tega naj vas glava ne boli, gospodična. Kaj bi bila huda! Mi vemo, da čutite z nami, in že to človeku dobro dene. Končno se mi tu v gradu nimamo slabo, ne moremo se pritoževati. Toda ubogi vaščani!« Kuharica je zamahnila z roko, jaz pa sem vedela, kaj je pri tem mislila. Usoda podanikov je povsod enaka. Enako zla.

Najraje bi ne bila šla niti k večerji. Nabenega teka do jedi nisem čutila, poleg tega sem si mislila, da je popoldanski razgovor s tante Loro zapustil na mojem obrazu sledove, tako da se bodo pri večerji vsi po meni ozirali. Spočetka sem se hotela izgovoriti, da me boli glava, potem pa sem pomislila, da se meni tak izgovor ne spodobi. S tako gosposko boleznijo, kakršna je glavobol, bi se izgovorila lahko le Adelka. Toda jaz...? Neprijetno razburjena sem stopila v jedilnico.

Prvi, ki sem ga srečala, je bil Gejza. Nasmehnil se mi je, da so se mu pod črnimi brki zablesteli zobje, in mi ironično rekel:

»Glej, glej, oblaki so se raztrgali in prisijalo je sončece!«

Njegovo zbadanje me je jezilo, toda nisem mu mogla odgovoriti z osornejšo besedo, da ne bi iz tega spet nastala »afera«.

Med večerjo so se vsi vedli tako, kakor bi se nič ne bilo zgodilo, tako da je že čez kak trenutek tudi z mene izginila zadrega.

Medtem se je že stemnilo in služabnik je prižgal sveče.

Družba se je preselila v salon in posedla za dve mizi. Za prvo so sedli gospodje, za drugo da-

VLADIMIR KOS, Tokio

Kmalu bo češnja cvetela

There lives the drearest fresness deep down things.

G. M. Hopkins, *God's grandeur* (1877)

Skoraj bo češnja za gozdom betona vzcvetela,
smehljaje se oknom naše nove predilnice.
Vem, da bom ustne na »o« zaokrožil, kot veter,
ki žvižga na leni kanal državne skladišnice.

S srcem drsel bom čez tipke, po vinu dišeče,
čez oglje nebes in sol zemlje preutrujene.
Ali ni zmeraj tako, ko vzbrsti razodetje?
Da veter prihaja v nedozidane cerkvice.

Z vrta asfaltov bom nesel pijane cvetove
v podstrešno kraljestvo, z zlato cesto do postelje.
V njene prestare dlani jih bom strosil, razgrete:
da vžgo ji oči v romanco slutnje na pragu let.

Ali ni zmeraj tako, ko vzbrsti razodetje?
Da veter prihaja v nedozidane cerkvice,
tukaj in tam, pa še tukaj in tam so češnje
in veter jih daje v Spremenjenje na ustnice.

— tri dni brez mamice. V Trenčinu sem bila skoraj celo leto, pa nisem tam nikoli zahrepenela po domu. Toda tu v tem dvorcu... Všeč mi je bilo, prijetno mi je bilo, da sem družabnica blagorodne gospodične, nisem se pa mogla sprijazniti s tem, da se moram zaradi tega odpovedati vsemu, sredi česar sem zrasla, in kar je sestavljalo moj svet. Nenadoma sem se zavedela, kako neizmerna je razlika med njimi in mojim svetom.

Kako krasen se mi je dozdeval ta njihov svet še včeraj! Pa glej, kako mrzek obraz ima! Nikoli nisem razmišljala o neenakopravnosti med ljudmi, o pregradah, ki jih mednje postavlja bogastvo in družbena lestvica. Vedela sem za to, toda doslej

me. Začeli so igrati karte. Gospodje so igrali marjaš, dame pa whist.

»Kaj boš počela, Adelka?« je vprašala gospa Ostroluška hčer. »Ali ne bi z Evko igrali domino?« Adelka me je pogledala.

»Raje bi igrala na klavir. Toda če bi hoteli zaigrati partijo domine, Evka...«

Odvrnila sem, da bi raje poslušala, kako bo Adelka igrala na klavir. Seveda če nima Adelka nič proti temu, da bo imela poslušalko.

Šli sva v Adelkino sobo. Bila je tako prostorna, da je bil v njej še klavir in majhna knjižnica s knjigami, ki jih je imela Adelka najraje. Razen tega še skrinja, vitrina, okrogla miza z izrezljanimi nogami, troje oblaženih naslanjačev, v kotu pa divan, ki so mu pravili récamier. Vse, kar je bilo lesenega, je bilo belo pobarvano, posteljno pregrinjalo in blazine na naslanjačih pa modre. Na stenah je viselo nekaj slik, med njimi tudi miniaturo z Adelkino podobo. Kako je bilo tu vse svetlo, kako prijetno!

»Kaj naj zaigram?« je vprašala Adelka, ko je postavila na klavir svečnik s prižganimi svečami in sedla pred odprt klavir. »Beethovna ali Chopina?«

Na glasbo sem se nekoliko spoznala, saj sem celó igrala na orgle; oče me je bil naučil. Znala sem igrati cerkvene pesmi, naučila pa sem se tudi nekaj Bachovih fug. Toda kako malo sem vedela o Mozartu, Beethovnu, Schubertu, Chopinu in Lisztu! Kje neki bi se bila mogla odločiti za Beethovna ali Chopina! Ko bi bila izgovorila eno od teh dveh imen, bi rekla le tako na slepo.

Raje sem Adelki priznala, da se na klavirsko glasbo ne spoznam veliko, in pustila sem ji prosto, da zaigra, kar se njej zdi. »Zaigrala bom skladbo svojega učitelja.«

In zdrsula je s prsti po klavirju. Zaigrala je koračnico, ki je rezala v dušo.

»Koračnica iz opere Ladislav Hunyadi,« mi je rekla Adelka, ko je prišla na konec.

»Pa ste rekli, da mi hočete zaigrati skladbo svojega učitelja!«

Adelka se je prisrčno nasmehnila.

»Ah, tako. Vi ste mislili, da skladbo učitelja z Ostre Loke ali kakšnega podobnega mojstra, kajne? Ne, ne, zmotili ste se. Jaz sem mislila na svojega učitelja glasbe iz Pešte, skladatelja Ferenca Erkelja.«

Priznavam v svojo sramoto, da sem tedaj za Erkelovo ime prvič slišala. Pa je, kot je povedala Adelka, to zelo znan madžarski skladatelj.

Ob pripovedovanju o Erkelu je bila Adelka vsa iz sebe. Najprej mi je razlagala vsebino opere, ki da je povzeta po resničnem dogodku, ki se je zgodil v petnajstem stoletju. Živo sem si predstavljala ob Adelkinem pripovedovanju, kako se je mladi kralj Ladislav Hunyadi postavil z mečem v roki proti intrigantskemu grofu Ulrihu Celjskemu, vsemogočnemu kraljevemu svetovalcu, in kako so potem ogrski velmožje tega zasavražena človeka uničili. Le da se opera ne konča s smrtjo intri-

ganta. Šele potem se začenja razvijati usoda Ladislava Hunyadija: na materino prošnjo mu kralj odpusti in slovesno priseže, da se nad njim ne bo nikoli maščeval zaradi smrti svojega sorodnika in svetovalca. Pa so privrženci odstavljenega grofa Ulriha tako dolgo nagovarjali kralja, da je dal mladega Ladislava Hunyadija ujeti, na hitro obsoditi in ga ubiti...

»To je strašno krvava zgodba,« sem rekla vsa razburjena. »Ljudem je bilo to všeč, kajne?«

»Strašno. Nobena opera še ni imela v budimpeštanskem gledališču takega uspeha. To je bilo edinstveno.«

»Pa ste bili tudi vi na predstavi?«

»Seveda. Vsi odličnejši ljudje Budimpešte so bili tedaj v gledališču. Bilo je to pred tremi leti, januarja štiriinštiridesetega leta. Zeblo je, da je vse pokalo od mraza. V gledališče smo se peljali s sanmi. Erkel, ki je dirigent opernega orkestra, nam je poskrbel dobro ložo. Zbor, ki sem ga pravkar zaigrala, nastopi ob koncu prvega dejanja. Predstavljajte si, da ga igra ves orkester in poje mogočen zbor. Bilo je to nekaj mogočnega. Ko so na odru peli drugo kitico pesmi, je občinstvo vstalo in zahtevalo ponovitev. In potem še enkrat... pa to je že občinstvo pelo skupaj s pevci. To je bilo nepozabno. Po predstavi sem nesla skladatelju šopek rdečih rož.«

»Gotovo je bil uspeha zelo vesel,« sem dahnila.

»Seveda ga je bil. In ko sem mu čestitala in govorila o umetniškem zadoščanju, mi je skladatelj Erkel izrekel besede, ki se jih pogosto spominjam: »Za umetnika je največje zadoščanje, ko se mu posreči izraziti to, kar čuti vse ljudstvo.« — Sedaj razumete, zakaj imam to skladbo tako rada?«

Ko sem bila doma, sem vedno mislila, da sem kot vaško dekletce dovolj razgledana, kajti oče me je naučil vsega, kar je sam vedel in znal in kar je menil, da je zame potrebno. Pa sem se ob Adelki zazdela zelo zaostala; zdelo se mi je, da sem neumna kmetica, ki ima tako strašne vrzeli v izobrazbi, da je kar sramotno.

Prihodnjič naprej

Naši študentje izvajajo na radiu Pregljeve »Otroke sonca«

NELLY SCHUSTER, Dunaj

Avrelij Lukežič: Mati

INA JUN BRODA

Mati iz Djakova

Ze pred mnogimi sto leti,
ko še v preročišča so verovali,
so me za lase zgrabili,
od mojega otroka proč pahnili
in v stolp zazidali,
ker kamni žrtev imeti so hoteli.
Takrat krvniki, preden so me zakopali,
so iz usmiljenja mi željo izpolnili;
bili so možje, žene so imeli
in imeli so tudi majhne dečke,
zato v stolpu lino so pustili,
da sem skozi njo dojila svojega sina.
Toda danes, v tem krvavem stolpu,
je človek popoln v svoji kruti postavi,
brez šibkega člena je zdaj sklenjena veriga
na morilski fronti proti naravi;
bodeča žica nima nobene vrzeli.

Tu na robu med grobom in taboriščem
tržem na kose svoje srce, ob zidu stojim,
ko zgrizem popkovo si, v rešitev dete čez pomolim,
rumene in koščene ročice mahajo mi
iz svobode — jaz iz taborišča,
od tam zunaj — a jaz že iz onstranstva.

Iz nemščine prevedla Milena Merlak Detela

Zaradi neljube pomote pri natisu pesmi v 2. številki
jo objavljamo ponovno.

Večerni obisk

Za senco tvojih besed
te išče moje srcé:
začarano v lesk
(iskren ali namišljen?)
tvojih poti...

Rosa temè
je na tvojih trepalnicah;
motré me —
prešerno in ironično
s svojskim smehljajem
ocenjevalca...

Moja dlan
ti zaupno počiva v roki,
kakor ujeta ptica —

Tih ogenj
ljubezni in nežnosti
odpeva v mojih očeh.

Si vreden
prijateljstva moje duše?

Ne vem,
za katerim zelenim gričem
mojega hrepenenja
stoji resnica —

P. S. In to tako —
boli.

Med upanjem in strahom

Naloži na ogenj
najinega prijateljstva.

Reci mi kaj,
zebe me.

Tvoj molk
je daljši od zime.

Le kje se je zakasnila pomlad
za moje srce?

Kontrast med včeraj in jutri

Sva kot podobi dve medalje ene
gravura jaz, relief si vzbokel ti;
In misli so cvetovi duše; pene
so ure, ki v njih žalost govori —
Jaz žejam po prostosti in soncu.
Jaz hočem piti luč iz mojih dni.
In vendar se mladost nagiba h koncu,
ker me spomin na prvi vir grení...

Mrtev dom

Dom v rohneči noči razdejan,
čez okostje sive ruševine
plazi se bršljan
in z zeleno roko ga glicinja
v plašč vijoličast ogrinja.

V nemi, očrneli razvalini
duši tiho govore spomini:
košček mize, preperela strgana zavesa,
les strohneli,
ljube knjige list zbledeli.
Zraven štor zgorele palme,
zlomljena cipresa,
sklonjeni orjak — preklani hrast
s krono nagnjeno zavrl je mladi lipi rast.
Brez goječe roke
trn, plevel zarašča vrt,
vsepovsod domuje smrt.

Mrtev dom,
ždeča, zevajoča razvalina.
Grobljo sonce, dež in veter gloje.
Slavček le je v grmu
belega jasmína
našel staro gnezdo
in kot nekdanj poje,

poje.

X. Y., Dunaj

Iskalci

Z rahločutnimi prsti
se dotikajo
instrumentov.

Preiskujajo
magnetno nebo.

Veščaki. Iskalci,
ki iščejo zlato
žilo
skrivnostim —

Ob tem
pozabljajo
na človeka —

Zaprto
je tvoje
svetišče

Zaprto je tvoje svetišče.

In jaz se mučim.
in iščem odgovor
v blodnjaku velemesta.

Obupana iščem odgovor
na vsa zapletena
vprašanja
življenja.

Zaprto je
Tvoje svetišče.

Spomini

Spomini,
brezmejna dežela srca,
sonce v sivinah jeseni,
skrito zavetje v meandrih otožja.

Spomini,
neskončnost ubogih trenutkov,
pesem izpete mladosti,
sence obrazov
srečanih v maju nekje
in nekdanj.

Spomini,
jata pozabljenih ciljev in sanj,
lepših od same resnice.

Postal
si mi tujec

Niti ena solza
ni orosila
črnega pajčolana.

Zgrozila sem se
ob toliki brezsrčnosti.
Ali res nimam več trohice srca?
Ali ga je izvotlila
bolečina?
Potrgal si v njem vse strune,
ki so hotele zveneti in peti
ono melodijo,
ki jo na zemlji obnavlja
sleherna pomlad.

Postal si mi tujec,
tujec v življenju,
tujec v smrti.

BRUNA PERTOT, Trst

Nikdar

Bila sva nič.
Potem
(ne vem kateri
dan stvarjenja)
sva bila,
in ko sva
si prišla naproti,
je za oba
z veselih vej
zapluskala pomlad.

A šla sva.
Odšla.

A če spominjam
se nazaj,
odšel si sam.

Jaz ostala
sem v tihoti vej
in zdaj poslušam
listje,
kako pada, pada.

Če bral boš pesem,
se ne smej,
če te ponižna,
pozabljena,

še vedno
vedno
imam rada.

Pa da sem tvoja,
tvoja vsa,
ne bi puščave
v sebi napojila,
in sama,
morda bolj
kot zdaj, —
za tvojo
stopinje bi drobila
na obsijani vrh.

Ljubezen sebi
naju je prižgala
in v njej nikdar
ne bova dogorela.
Ne ugasneva,
četudi bi hotela.
Nikdar,
četudi bi hotela.

Vendar bi rada
te še tam ljubila,
na srečni gori
Brezželjâ,
ko bova ob istem
ognju šotorila.

V koroškem »Vestniku« pripoveduje zaskrbljena koroška mati o težavah, ki jih je s svojim otrokom doživela v celovski bolnišnici:

»Že pri vpisovanju svojega tri-letnega sina — piše — sem naletela na težave, ker sestra ni znala odnosa ni hotela vpisati slovenskega imena mojega otroka. Hotela ga je vpisati z nemškim imenom. Ker ji tega nisem dovolila, mi je rekla, da naj dajemo otrokom nemška imena, ker je Avstrija nemška država. Opozorila sem jo, da na Koroškem živita dva naroda in da imamo tudi Slovenci svoje pravice; sploh pa imajo starši pravico, da svojim otrokom dajejo imena, ki so jih izbrali sami. Naslednje vprašanje je bilo, če otrok zna nemško. Ko sem ji odgovorila, da ne, me je tako nesramno začela zmerjati, da tega niti ne morem zapisati.«

»Ko sem pozneje otroka šla obiskat, sem zvedela, da se sestre zanj sploh ne brigajo, ker je »Windscher«. Očitale so mi, da se z njim ne morejo pogovarjati, ker ne zna nemško. Povedala sem jim, da je moj materin jezik slovenski in da je zato razumljivo, da tudi svojega otroka najprej naučim slovensko in šele potem nemško. Prepričana sem bila, da vsaj ena izmed sester zna slovensko (čeprav so mi to zanikale) in sem jih opozorila na njihove dolžnosti. Pozneje sem zvedela, da je prav tista, ki je tako govorila o slovenščini, iz Podjune in da doma govorijo slovensko.«

Pustimo ob strani moralno »veličino« te sestre — če je res, kar je koroška mati zapisala! Navsezadnje Dežman ni bil in ni mogel ostati osamljen primer v slovenski zgodovini. Preveč enostavno in preprosto bi bilo za nas, ko bi vse strelice lahko usmerjali samo nanj.

Zdaj pa gre za nekaj drugega. Gre za to, da k tej koroški zgodbi lahko pristavimo še svojo, primorsko, in to danes, v 20. stoletju, in tu, v tako imenovani kulturni Evropi, kjer imamo vsi polna usta lepih besed o človečnosti, kjer se zgražamo nad bombardiranjem šol

Dalje na str. 73

BOBEŠČE

(IZ DNEVNIKA 1964)

Takrat kliče nekaj kilometrov stran tamle v smeri rodnega zahoda Bobešče. Veliki domači travnik je ves na tleh, sena je veliko, grabljačev pa malo, sonce pa lije z devetih strani. Kaj hočem. S seboj vzamem Jansennsov Uvod v Newmana, prevozim v pol praznem jutranjem vlaku nekaj gabrove hoste, se doma preoblečem, se oborožim z najmanj natrganim slamnikom in z najbolj ofenzivnimi grabljami in že sem tu.

HIC REQUIES MEA ta dan!

Spet sam, pod tem fantovskim domačim zvonikom kakšen lučaj nad mano, nad svatovsko sinjino Jadrana nekaj kilometrov pod mano, sredi vse te podeželske tišine, sredi vsega tega pošastnega sena.

Kakšen Tržačan, ki se je hotel naučiti razgleda s cerkvene ploščadi, se je že zanimal za lastnike tega travnatnega zaliva, ki se tako gostoljubno razpira pod teraso vinogradov in s svojimi idiličnimi zatoki tako vikendovsko pljuska ob gabrovje in groblje.

Letoviščarska bodočnost, ki jo je ded z nekim praslovanskim besom meter za metrom izkrčil iz kamenja in grnja. Nekoč si je prebil žilo, da je z brizgajočim curkom pritekel tjale do prve hiše. Potem je travnik kos za kosom hranil z gnojem in z drožjem, ga spremenil v senožet, ki bi mu jo lahko zavidal Furlan.

Tamle na vrhu, na njivi, ki je postala naselje avstrijskih vojaških barak in potem deteljjišče, si je zamislil fugo češenj. Nekaj lepotnega in sistematičnega, kar ni v slogu Krasa, kjer sadno drevje požene, kjer pač požene. Zasadil jih je, tiste svoje češnje, sledil prvemu brstenju debelc, potem pa jih nekega jutra našel zapovrstjo izrute, vsako debelce lepo na tleh ob svojem mestu, vse opravljeno z neko drugačno, peklenko škodoželjno sistematičnostjo.

Travnik pa je bilo treba pustiti pri miru: moral je ostati ves v soncu, za seno. Samo dva oreha naj bi razzelenevala fokusa prostrane travnate elipse. Zavist ju je prezrla, ostala sta in se vzdignila, a brez prave rasti. Toliko je le krošnje nad njima, da lahko pomalicaš, povoljno iztegnjen v aromatični zakrneli senci.

Prav počez čez travnik je že trasiran bodoči naftovod Ingolstadt-Trst. A kaj, če se tamle iz svojega groba onkraj doline vzdigne ded in se ustopi pred buldožer, ki bo hotel zaorati tukaj? A zaenkrat so tu samo razvali pokošenih redi, v mrgolenju kobilic. Zaenkrat ded Janez nima razloga, da bi vstal od buče svojega empirejskega terana s istim BEVIAMO AMICI na glinastem trebušu, odložil svojo nebeško pipo, vrgel gomilo v zrak in stopil, strašen s svojimi cesarskimi brki...

Grabim. Zvonik odbija ure. Sonce čedalje bolj teži nad slamnikom. Seno in kobilice.

Grabim — zaenkrat se dedu morajo razvešati brki v dopadljivost, polno milosti zame. Saj naposled s temi grabljami le demantiram tisti kanec skepse, s katerim je gledal na mojo pot v goriške šole. Skepsa, ki ni bila ravno dvom, da ne bo nič iz mene. Bila je temeljna skepsa rojenega ratarja, ki je gledal zviška na vse, kar ni bilo zemlja.

DANILO SEDMAK

VESOLJCI IN KAMBODŽA

P i s m o :

«Z ene strani izredna skrb človeštva za usodo vesoljcev, z druge strani pa skoraj neobčutljivost ljudi do pokolov v Kambodži ali do nesreče v Franciji. In vendar gre v prvem primeru samo za tri ljudi, v ostalih dveh primerih za stotine ali celo tisoče ljudi. Zdi se mi, da je to pravzaprav nesmiselnost... posebno, ker se je vse dogajalo v istem času...»

(M. M.)

Odkritosrčno povedano, tudi sam sem postal pozoren ob pojavu, o katerem mi piše dopisnik. Zato bo odgovor, ki sledi, v bistvu odgovor ali razlaga osebnega značaja. Razlogov je pravzaprav več, odvisno je pač od usmerjenosti ali občutljivosti posameznika, kakor tudi njegove interesne ali izobrazbene vsebine.

Zakaj nismo občutljivi za vsakdanje avtomobilske nesreče? Naša čustva poznajo poleg drugih lastnosti tudi pojav nasičenosti; posledica tega je, da človek otopi ob večkratnem ponavljanju istega pojava. Tako slišimo vsak dan o avtomobilskih nesrečah in sploh ne prebiramo poročil o njih v časopisju, razen če opazimo neko posebnost, ki je lahko v naravi ali v obliki nesreče. Mora biti nekaj posebnega, če hočemo, da usmerimo pozornost na neko nesrečo. To ima za posledico tudi našo brezbržnost do vojne v Vietnamu, kjer gre za pravo vojno, kakor smo jo imeli pri nas še pred 25. leti. Kdo se zanima za vojno v Vietnamu? Ljudje, ki imajo določene interese bodisi humane ali politične ali čisto materialne; vsi drugi pa stojijo ob strani in so pogreznjeni v svoje vsakdanje skrbi.

S tega stališča nam je razumljivo, zakaj smo ostali skoro brezbržni do istočasnih nesreč v Franciji ali do pokolov v Kambodži.

Izkušnja vesoljcev pa je povsem nova, ki gre preko dosedanje človekove izkušnje. Tako si ne moremo niti predstavljati, kaj pomeni izgubiti se v vesoljskem prostoru. Ko bi vesoljci zgoreli v zemeljski stratosferi, nas ne bi toliko prizadelo, kakor če bi vesoljska ladja »zaplula« mimo našega planeta neznanu kam. In prav ta »neznano kam«, ki naredi človeka majhnega v primeri z vesoljem, zgrabi za srce, ga dela veliko bolj majhnega kot v resnici je, ga ponižuje kot razumsko ali kot nagonsko bitje, ki ga dela po drugi strani bolj človeškega. Polet v vesolje pomeni vrhunec človeka kot razumskega bitja, ki ga osvobaja zemeljskih spon, nesreča v vesolju pa ga strezni in postavlja na njegovo mesto.

V moralnem pogledu je zato neuspeh vesoljcev pozitiven: zavedati se svojih meja, svojih sposobnosti in zmožnosti je za vsakega poedinca tudi v navadnem življenju pozitivno posebno v psihološkem-oseb-

nostnem pogledu. Koliko nervoze bi se iznebili, ko bi se vsakdo izmed nas zavedal bodisi svojih nagnjenj kakor svojih možnosti in zmožnosti.

Izredna pozornost, ki jo je vzbudil neuspeh vesoljcev, odraža stisko človeštva pred vsemogočnim, v tem primeru vesoljem, ki v vsakem trenutku lahko nemoteno zdrobi vse to, na kar smo tako ponosni, vse to, kar dela človeka velikega, vse to, kar dela tudi človeka ošabnega.

V trenutku, ko bomo v stanju preživetja tudi podobne nesreče, in to se nam lahko kaj kmalu zgodi, bomo postali do teh nesreč enako brezbržni kot smo do »navadnih« vsakdanjih nesreč. S tega stališča je zanimiv odziv človeštva do prvega poleta s človeško posadko v vesolje, kateremu je sledilo skoro vse človeštvo, in drugemu poletu, ki je postal skoraj navadna kronika. Občutljivost modernega človeka, ki se izredno približuje določeni nevrotični občutljivosti, to je, da niha in je obenem izredno plitva, potrebuje vedno novih, originalnih izkušenj, doživetij, če hočemo obdržati pozornost človeka, če hočemo istega človeka pretresti ali angažirati.

Po mojem je v tem celo določena zakonitost, ki obvaruje človeka pred živčnim zlomom. Predstavljajmo si človeka v letu 1970, ki čustveno reagira na vse pojave, predvsem tragične, enega samega dne: mislim, da pride kaj kmalu do psihične izčrpanosti. Zato se naš organizem avtomatično brani, da se tako ohrani, da lahko živi, kar pa je možno s samo selekcijo pozornosti, delovanja in z uravnavanjem naše čustvenosti, odzivnosti.

Jasno je, da način reagiranja privede celo do amoralnih dejanj, kakor je brezbržnost našega človeka do vojne na Daljnem vzhodu ali do raznih socialno-krivičnih dogodkov.

Mislim pa, da je še en razlog, zakaj smo bili tako občutljivi do vesoljcev, in to je naše poznanje teh ljudi: brali smo o njihovem življenju, o njihovih podvigih, imeli smo celo njihove slike, ipd., vse to pa nam jih približuje kot ljudi, kot soljudi, medtem ko stotine Vietnamcev ali ponesrečencev v Franciji sploh ne poznamo. To pomeni, da gledamo na pojav vesoljcev skozi osebno prizmo, se identificiramo z vesoljci; vesoljci smo pravzaprav mi sami, ki smo v tistem trenutku vesoljci in si predstavljamo (kar je še slabše, ker pretiravamo) muke, bojzani, stisko vesti ljudi v vesolju.

Mislim, da so tu glavni razlogi, ki si privedli do pojava, o katerem govori naš dopisnik, ker nočem niti govoriti (sram me je) o ekonomskem vidiku, po katerem ocenjujemo človeka. Ker vesoljec stane ogromno, to še ni razlog, da bi se moralo človeštvo za to zanimati, čeprav se včasih zanima predvsem za to. Le pogledimo poročila o navadni nesreči!

DOKUMENTI NAŠEGA Ž

NOV PROSVETNI ŽUPNIJSKI DOM V DOBERDOBU

Župnijska cerkev, šolsko poslopje in Prosvetni dom, tri stavbe so bile dolgo kot akropola, ki je dajala podobo in duhovno žarišče slovenski župniji v osrednji Sloveniji. Mohorjeve knjige so naš narod prosvetile, da ni bilo že davno med nami nepismenih, šola, cerkev, prosvetni dom pa so bila poslej tista žarišča naših ljudi, v katerih je osnovna izobrazba rasla in se poglobljala ter plemenitila. Velik pomen teh treh domov v življenju našega naroda bo presodila zgodovina.

Slovenci, ki smo živeli zunaj osrednje Slovenije, nismo bili deležni blagoslova teh duhovnih žarišč, kajti fašistična oblast je vsilila tujo šolo in namesto prosvetnih domov, je postavljala fašistične dvorane. Le cerkev je ostala še, dokler je mogla, zvesta molitvi v materinem jeziku in zvesta pesmi, kjer je bil slovenski duhovnik; ta je spremljal svoje zveste iz teme v svetlobo osvobojenja.

Po osvobojenju vstajajo med nami novi prosvetni domovi v bližini cerkve in v bližini slovenske šole, obnovljene slovenske šole. Rod, ki te šole obiskuje, v mladostnem poletu osvaja prva mesta v športu, nastopa na odrih novih prosvetnih domov, se udeležuje na radiu, prinaša optimizem in mladostni zalet v naše družabno, politično in javno življenje sploh.

Novi župnijski dom v Doberdoba

Zrastel je nov prosvetni dom v Doberdoba. Iz žrtev in resničnega hotenja, iz potrebe in volje je zrasla stavba, kjer bo lahko župnijska skupnost igrala in pela, kjer bo mladina našla dom in razvedrilo in dom medsebojnega tekmovanja, kjer se bo ohranjala plemenita materina govorica in krepila vera očetov. Tega uspeha Doberdoba se veseli vsa slovenska skupnost, ki živi v Italiji.

Zmagovalna ekipa dijakinj liceja -France Prešeren- s prof. Perčičevo

IN USPEH NAŠIH DIJAKINJ IN DIJAKOV na ŠPORTNEM POLJU. Ali si predstavljate tekmovanje dijakov in dijakinj slovenskih višjih srednjih šol na Tržaškem? Najprej slovenske šole med seboj, nato pa z italijanskimi šolami, ki jih ni malo. Naša dekleta in fantje zmagujejo v odbojki od stopnje do stopnje, od šole do šole. Nazadnje se pomerijo v finalu. Telovadnica je polna gledavcev. Na eni strani so italijanski gledavci, na drugi slovenski; mladina, profesorji, tajniki in tajnice, asistenti in asistentke. Navdušenje prekipeva, raste, se stopnjuje. Ni čuti izzivalnih ali sramotilnih besed, razen redkih posameznikov, ki pa utonejo v valu navdušenih gledavcev. Žoga leti iz enega polja na drugo, mreža se trese, naši atletski fantje udarjajo, da nasprotnik zmaguje. Ta podarjajo, da nasprotnik omaguje. Ta polvija naših fantov in deklet, ki hočejo zmagati.

ZIVLJENJA IN DELA

TEMELJNI KAMEN V BOLJUNCU

Iz enake vere v bodočnost so postavili v Boljuncu temeljni kamen novemu župnijskemu prosvetnemu domu. Nekdanja »baraka«, lesena stavba, se umika novim načrtom: če je segla razlastitvena roka do prvih boljunskih hiš, pa

Sk. vikar L. Škerlj blagoslavlja temeljni kamen

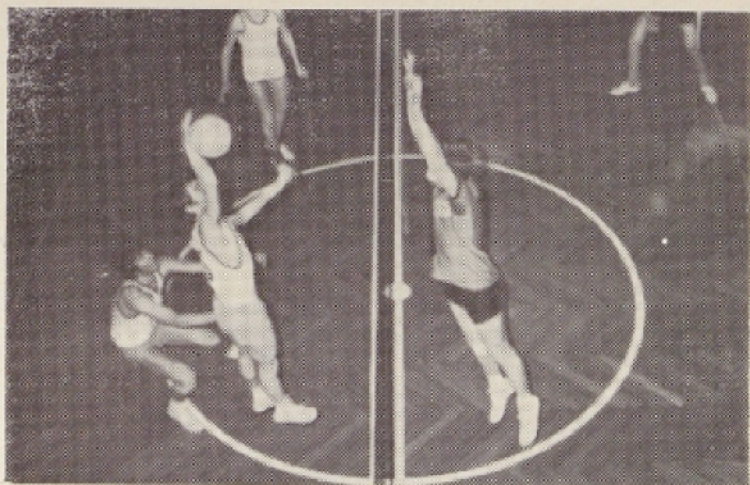
naj takoj tam na robu zraste trden branik Slovincem v tem kraju — dom, v katerem naj najde slovenska beseda in pesem svoje poveljancje, dom, kjer naj Boljunčani uživajo umetnost, ki naj jih vedno znova notranje prerodi in naj jim vliva vere v slovenstvo in izročilo očetov.

DVAJSET LET

Med prvimi prosvetnimi domovi na Tržaškem je bila Bazovska dvorana.

Kaj vse je nudila Bazovcem v dvajsetih letih! Celu mi smo to čutili, ki smo prihajali v to dvorano od drugod. Skoraj zavidali smo tej vasi to, česar drugod nismo imeli. Ne vem, ali se Bazovci zavedajo, kaj so imeli dvajset let. Tako veliko dobo so imeli priliko videti in slišati toliko izredno lepih, pomembnih stvari, rasli so lahko in se bogatili ob tolikem, lahko rečem, razkošju kot ga drugje nismo bili deležni.

K 20 letnemu kulturnemu delovanju v Bazovici čestitamo.

Dijaki liceja »France Prešeren« si pribore zmago z zaključ. udarcem

Zmagali smo! Si predstavljate, kako je vendar to čudno, da v toliki izbiri tako številnih dijakov vseh višjih srednjih šol na Tržaškem, zmagajo dekleta in fantje Znanstvenega liceja »France Prešeren«! Brez velikih rezerv naših ekip, brez obljubljenih večerij, skromno športno opremljeni, brez kakega počitka, saj našim tekmovalcem niso odpadle v šoli učne ure, da bi se odpočili, ampak so šli nekateri celo naravnost iz šole na tekmo, ker niso mogli prej domov h kosilu.

Ta mladostni uspeh je dokaz nam vsem, posebej pa še omahljivcem, kaj se da doseči z voljo in hotenjem. Ni važno število, važna je volja, važna je delo, važna je priprava, važna je neprestano delo. Kaj mislite, da je mogoče na športnem polju zmagati brez priprave in brez resnega dela? In brez vere v svojo moč? Tako v malem kot v velikem. Ta uspeh je lahko v bodrilo nam vsem, da se nam ni treba ničesar bati, če verujemo v svojo moč, v svoje zdravje, v svojo bodočnost

Slovenska mladina gre pogumno naprej. Vsi, ki verujejo v naš skupni uspeh, za nami!

Ivan Udovič

Mladina Slomškovega doma v Bazovici proslavlja 20-letnico

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA

(NADALJEVANJE)

ZORKO SIMČIČ

Rodil se je 1921 v Ljubljani, kjer je dovršil gimnazijo. Med zadnjo vojno in po njej je živel v Gorici in Trstu in tu je bil v službi na slovenskem radiu. Po preselitvi v Argentino je v zasebni službi.

Pisati je začel leta 1938 feljtone in črtice v Žiko, Obisk, Slovenski dom ter Dom in svet. Leta 1943 se je predstavil s *Prebujanjem*, romanom iz dijaškega življenja. To je »roman generacije«, še bolj pa avtorjeva izpoved, podobna dnevniku o srečanju z življenjem in samim seboj, napisan živahno, zanimivo, s potezami resničnega pisatelja. Iz leta 1944 je knjiga *Tragedija stoletja*, satire in humoreske. Razen treh so vse že prej izšle v časopisih in revijah ter so bolj podlistki kakor literarni sestavki. Gre za vsakdanje dogodke, ki jim skuša najti avtor satirično ali humoristično ost. (Obe knjigi je ocenil France Vodnik v Domu in svetu, 1944, II., 142-144.)

V Trstu je napisal za drugi letnik dijaške revije Mlada setev štiri črtice (*Mimo treh belih vrat, Deček v dvigalu na Piazza Barberini, Na pragu, Troje src se je srečalo*) o svojih rimskih doživetjih po vojni. Vse se odlikujejo po ostri duševni analizi ljudi, s katerimi se je srečal, in samega sebe. Globoka je zlasti črtica Deček v dvigalu na Piazza Barberini, kjer se v dvigalu sreča z rojakom, obide ga groza, »groza dveh ljudi, ki sta drug drugemu ubila brata in se tega zavedata«. Rad bi mu bil rekel brat, toda besede niso hotele na ustnice. V Trstu in dolgo v Argentini se je podpisoval kot Bine Sulinov.

V Argentini se je Simčič razvil v najbolj svetovljanskega zdomskega pisatelja; zanima ga predvsem psihološka analiza ljudi in dogodkov, problematika morečega in brezizhodnega vzdušja, človeka na »obeh straneh stene«, doma in v novem svetu. V esaju Nekaj misli o sodobni književnosti pravi, da so danes književniki prešli »iz opisovanja ljudi in dejanja« na »nakazane orise«. Teža pisanja sloni »na junakovih duševnih vprašanjih, nastajajočih v odnosu s samim seboj, pa tudi med njim in družbo«. Bistvo problematike sodobne književnosti »bi bil torej konflikt med dvema dušama... med dušama, ki ju nosimo v sebi, deloma, a že manj pa tudi konflikt med posameznikom in svetom« (Meddobje, I., 1954). Iz Argentine je Simčič preromal vso Evropo in navezal stike s slovenskimi in tujimi pisatelji. Ko so leta 1954 ustanovili v Buenos Airesu revijo Meddobje, ji je bil do IX. letnika sourednik.

V Meddobju je priobčil Simčič več načelnih esejev in literarnih kritik (Nekaj misli o sodobni književnosti, I.; Stanko Kociper: Svitanje, I., Milan Volovšek, II.; Anketa 1954, Anketa 1957, II., III.; Pripisi k dnevom, IV., VIII.; Iz zapiskov neznanega pisatelja, V.; Pen Club — Coloquio de Buenos Aires, VII.; Literarni in potopisni zapiski, IX.). V njih je pokazal veliko razgledanost in zrelost.

V reviji je priobčil tudi tri literarne sestavke: *Odhojne stopinje* (I. in v zborniku Dnevi smrtnikov) prikazujejo človeka, ki hodi celo noč po vlažnem Buenos Airesu in misli na pretoklost doma in sedanost v tujini. Ves je razbit, nekak »človek na obeh straneh stene«, in pisatelj je pokazal njegovo duševnost pretresljivo plastično. Podobno snov je obdelal v noveli *Dogodek na Ulici de la Pietad* (VI.). Stane Potokar, begunec, je že štiri leta uradnik v

velikem podjetju v Buenos Airesu, ima ženo in otroka, urejeno in zagotovljeno življenje. »Se pred leti je s tisočeriimi begal po svetu, stekel pes, preganjan iz taborišča v taborišče, bil tolikokrat zasnjevan, da se mu je ime že zdelo izrabljeno... Danes mu je lepo. Ve, da je... In vendar ga ta mir ne navdaja s spokojnostjo. Včasih doma ponoči z odprtimi očmi prebada temo nad seboj, da bi se prikopal do stropa. Iz kuhinje je slišati zapiranje hladilnika, čudno zamolkli udarec z gumijastim trakom obitih vrat. To je glas iz nove dobe. Z vsakim udarcem prinaša človeku v misli zavest, da je star, da je od drugod doma.« (20) Med obiskom ameriških lastnikov tovarne doživlja krizo, izpove se Johnu in mu očita, da niso uredili sveta, končno pa se vda v usodo, saj mora delati in zaslužiti za družino. Ta novela je duševno še bolj razgibana od prejšnje, ker je vanjo vključil ameriški način življenja in dela, Potokar je prav tako razpet med pretoklostjo in sedanostjo, rešuje se le z večjim cinizmom. — Tretji sestavek je vzet iz poznejšega romana (*Pot k reki na sever*, II.).

Leta 1957 je izšel pri SKA Simčičev roman *Človek na obeh straneh stene*. Junak je begunec, brez potrebe, iz čisto osebnih razlogov, begunec po svojem bistvu, begunec pred samim seboj: »Jaz sem vedno bil begunec; ne doma ne v Argentini se ni mogel zakoreniniti, nikoli ne ve, kaj bi rad in kaj hoče. Beži pred ljudmi, »ki jim je vse razumljivo in preprosto«, in tako ima »tujini dve, domovine pa nobene«. Malo pred vojno se je v Ljubljani oženil, toda kmalu je posegla v njegovo življenje Katja, zaročenka umrlega brata, zato mu je konec vojne nekako prav prišel, ker »sam ni imel moči, da bi spremenil svoje razdvojeno življenje«. Toda Katja ga je poiskala tudi v Trstu, kjer se je začasno ustavil, pozneje mu je pisarila v Argentino in prišla z neko delegacijo celo za njim. Nikoli ni spoznal, kaj je z njo, rad bi se je rešil, ali pa tudi ne.

Sobotni večer je in odpravlja se na sever, kjer se bo dobil po petih letih z ženo. Toda obišče ga Katjin brat z naročilom, da se hoče Katja z njim pogovoriti. In v tej noči se odigra vsa zgodba. Avtor ne pripoveduje, ne modruje, ne opisuje, ampak le prenaša na papir junakovo notranje doživljanje v treh plasteh: junakovo doživljanje v tisti noči, spomine in premišljevanja ter z bridkim naporom domišljene prebliske, odločitve in resnice (ki jih podaja z ležečim tiskom). Katja na sestanek ni prišla, tudi ga ni ustrelila, čeprav ga je mislila, ker »bi me z enim strelom mogla rešiti, in ni hotela«. Polastila se ga je še hujša negotovost, ki je bo konec takrat, »ko bom čisto sam tam pred tisto zadnjo veliko steno«.

Tehnika zgradbe je moderna, izvirna, polna prepletov, stopnjevanja, premolkov in povzemkov, utemeljena in z neprestano notranjo napetostjo. Junak je splošno človeški, zato mu avtor ni dal imena, ampak ga imenuje »Človek«. Rafko Vodeb pravi o njem, da je »slovenski Slehernik, mlajši brat Lepe Vide, Desetega brata in Martina Kačurja; malo manj romantičen, bolj filozofski, človek z našimi sodobnimi vprašanji, eden izmed nas, Slovenec s kopico narodnih značilnosti; obenem pa presega meje do-

mačijstva in raste na raven vsečloveške tragike in veličine, slabosti in lepote» (Mladika, I., 1957). Delo je napisano s tako umetniško silo, da ga nobeno slovensko v letu 1957 ne dosegajo.

Simčič je gojil vzporedno s pripovedništvom tudi dramatiko. Leta 1946 je napisal za tržaški radio dramo v dveh dejanjih *Žalostna pesem*. Godi se na pokopališču blizu Trsta na Vernih duš dan, kjer se srečajo na grobu padle partizanke Sonje njena mati in sestra ter njen sošolec Miran. Miran, ki je za mater in sestro »na drugi strani stene«, ker je begunec, je imel nekaj časa rad Sonjo, a se ji je odpovedal, ker je v njih »vse kipelo... saj nista mogla živeti kakor brat in sestra, če bi tako še šlo dalje«, bila pa sta tudi »vsak v svojem taboru«. Odsvetoval ji je odhod v gozd, vendar je odšla, da se je izognila zaporu, čeprav je vedela, »da ne gre za pravično stvar v boj in da tudi ve, da bo zanjo padla«. Po ostrih in duhovitih besednih spopadih se zblížajo, postanejo ljudje in s sestro se bosta še videla, saj se mu ob njenem odhodu zdi, da so to »zvonovi kakor — kakor pred Vstajenjem«.

V igri ne gre za velike zunanje dogodke, ampak za duševna stanja in razpoloženja, ki so zajeta z vso globino in pripeljana do toplega in razumevajočega človečanstva. (Igro so na radiu ponovili leta 1966).

Že med vojno je Simčič napisal libreto za opero *Krst pri Savici*; izšel je v Slovenčevem koledarju, glasbo pa je pripravjal Matija Tomc. Deset let pozneje (1953) so Katoliški misijoni v Buenos Airesu prinesli gledališko besedilo za odrsko igranje. Upriporili so ga na prostem na Repentabru pri Trstu in dvakrat na tržaškem radiu (1955). Leta 1967 je izdal v založbi Tabor dokončno besedilo, ki so ga uprizorili v Argentini, Kanadi in Trstu. Simčič je v šestih slikah, naslonjenih na Prešerna, ustvaril izvirno gledališko delo. Oba junaka, njuno ljubezen, tragedijo, zlo srečo in končno odrešenje je poglobil z novimi osebami, kot je vojaško izklesani Valjhun, apolonični mladec Gojmir, ki je poleg Črtomira najboljše izdelan, Plunkar, »ki se v baladni noči Ajdovskega gradca razraste v pravšno podobo vidca starodavne grške tragedije« (N. Jeločnik). Različni značaji, ki se prepletajo in so včasih le rahlo nakazani, poudarjajo osnovno misel igre, ki je sprava med brati Slovenci v žrtvovanju in ljubezni. Istočasno pa je to igra slovenskega človeka vseh časov, ki ga stiskajo zunanji dogodki in lastna razklanost, iskanja, spoznanja in odločitve junakov so pot rešitve tudi za nas. (Poročilo v Glasu SKA, 1967, št. 16, 17, Nikolaj Jeločnik in France Papež).

Leta 1967 je izdal Simčič v Buenos Airesu »okvirno dramo v treh delih« *Zgodaj dopolnjena mladost*. Osrednji osebi sta dva mlada človeka: Snežna, šestnajstletna, otrok sonca, kajti če je »z veselimi očmi

pogledala v nebo, kadar je hudo deževalo, so se oblaki pretrgali in sonce, nabreklo od svetlobe, se je zableščalo«; Matjaž, osemnajstletni, partizan; pri vodnjaku mu je dala piti in pozneje ga je skrila pred zasledovalci, čeprav je vedela o njem samo to, »da ni od naših«. Dva mlada človeka, ki se imata rada, toda vojna ju loči. Njenemu očetu Gorniku partizani priznavajo, da je poštenjak, ker pa se ljudje zbirajo okrog njega, mu ponoči prepilijo žico, ko se pelje z brodom preko deroče reke, da utone. Snežna to vidi, zato gre na partizansko poveljstvo, toda poveljnik ukaže Matjažu, naj jo ustrelj, da bi koga ne izdala. Matjaž se upira, končno uboga. V tem trenutku se začne igra v dveh dimenzijah: igra živih in istočasno in v istem prostoru igra mrtve Snežne in božjega Poslanca. Pred smrtjo je namreč Snežna prosila Boga: »O Bog, ni moja želja in tudi ne upor proti tebi, ti veš, da ni, in veš, kako koprnim po tebi. A jaz ne morem k tebi sama. Jaz moram čakati, da pride tudi on, ne morem ga pustiti samega.« S temi besedami se je zavezala z Matjažem za ta in za oni svet, toda Matjaž se lahko reši le, če kdo iz njene družine moli zanj. In tako gresta Snežna in Poslanec v domačo vas, na avstrijsko-jugoslovansko mejo, kjer je po vojni Matjaž stražar, v Severno Ameriko, kjer živi njena mati in brat, v Južno Ameriko, kjer živi v samostanu njena sestra. Več let traja to romanje, Snežna vse vidi in sliši, ne more pa pomagati ali prositi. Končno pa njen brat sredi bučne plesne zabave sam pri sebi začne moliti: »...daj svoj mir nam vsem, ki smo ubijali ali bili ubiti. Tudi temu, ki je očetu pretrgal nit, in njemu ki je vzel življenje Snežni — usmili se jih, ker strašne ure morajo imeti...«

Matjaž, ki od Snežnine smrti ni imel mirne ure, v trenutku začuti: »Nekdo mi je ponudil mir.« Prvič se nasmehne, odrešen je, hoče k njeni materi v Ameriko, da ji bo stal »ob strani do konca«, toda ob prehodu meje ga poveljnik ustrelj.

Okoli osrednjega dejanja se prepletajo usode drugih ljudi. Vsi plačujejo ali za svoje grehe ali za krivde drugih. Ozračje je silno mračno, vendar ni brezupno, kajti Bog je »star in vedno isti gospodar«. Tudi slovenski ljudje po svetu, če se »do smrti pokoravajo za svoje in za svojih grehe, bodo ostali pri življenju: oni in njih otroci, in silno bo pomnožil njihov rod«.

Ta drama je pravzaprav misterij, ni obsodba ljudi in njihovih dejanj, ampak slavospev ljubezni, ki gre preko groba in odrešuje. Drama je pretehtana, uravnovešena, miselno in idejno zrela, dramatsko razgibana ter napisana v sočnem pesniškem jeziku. (Kritika: Anton Kacin, Katoliški glas, Gorica, 1967, št. 45)

Prihodnjic naprej

NASILJE NAD OTROKI

v Egiptu in sočustvujemo z biafrskimi in vietnamskimi otroki. Seveda so ti zločini veliki, tega ne zanikamo, a ti so daleč. Ne vidimo pa tistih, ki se dogajajo pred našimi očmi, čeprav niso nič manj kruti. Ali ni morda duševno nasilje marsikdaj okrutnejše kakor telesno? Toliko bolj, če ga izvajamo nad nežno dušo triletnega otroka! Rekli smo, da bi h koroški zgodbi lahko dodali še svojo: povedala nam jo je slovenska mati s Tržaškega, kateri je baje neki zdravnik v otroški bolnišnici — na njene utemeljene pritožbe — sve-

toval, naj otroka nauči italijansko, ker da »smo v Italiji«. Tudi v tej bolnišnici je ostal otrok osamljen, ker se nobena sestra ni potrudila, da bi z njim govorila slovensko — čeprav vsaj ena zna slovensko. aZradi vodstva očitvidno tega ne upa.

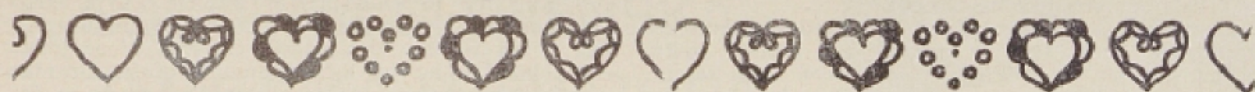
Kako daleč so ta dejstva od prave človečnosti, kakršno uči avstrijske državljane generalni tajnik njihove lige za človekove pravice: dr. Erich Körner!

»Govorimo manj o 'razumevanju med ljudstvi' in o 'združenji Evropi' — pravi dr. Körner — ter raje najprej ravnajmo z Avstrijci, ki govorijo drug materin jezik kot

mi in pripadajo drugemu narodu, kot s svojimi brati... Pogovarjajmo se z njim — ne o šegah in navadah — temveč o njihovih življenjskih težavah! Poglobimo se v njihov jezik in v njihovo ljudsko kulturo. Zavzemimo se zanje, če kakšen Avtrijec, ki se še vedno čuti kot 'nemški nadčlovek', daje o njih žaljive pripombe... To, kar bi mi kot ljudje in avstrijski rodoljubi, kot demokrati, pa tudi kot kristjani morali zavračati, je danes še vedno obstoječa težnja k pospeševanju asimilacije drugojezičnih narodnostnih skupin.«

(Naši razgledi, XIX-7, str. 222).

M. M.

MOJCA RANT

RESNIČNI PRAVI DOM

POVEST IZPRED PRVE SVETOVNE VOJNE

Vračal se je domov kot abiturient. Nič veselega ni bilo v njem, čeprav je srečno napravil izpit. Mestne sošolce so čakali pred šolo starši in svojci, da ga prisrčno objamejo in ponosni odpeljejo domov. Njega ni čakal nihče. Tudi doma ne bo nihče pokazal kakega veselja; saj je storil le svojo dolžnost.

Počasi je korakal po trdi cesti in misli so mu pohitele v prvo mladost. Mame ni poznal. Komaj prve korake je delal, ko je umrla na porodu — tudi dete je umrlo. Ker je bil še tako majhen, ga je dal oče daljni sorodnici v oskrbo. Bila je že stara mamica, ki je nežno skrbela zanj. Ker je oče moral nekaj plačevati zanj, ga je hotel vzeti čimprej domov. Tudi oženil se je zopet, da je bilo doma urejeno. A deček se je temu na vso moč upiral. Ko je bil malo večji, ga je oče s silo odpeljal domov, a je ob prvi priliki pobegnil nazaj. Stari ženi se je smilil in ga ni silila domov. Seveda se je kmalu pojavil oče in moral je z njim.

Tako je pričel hoditi v šolo. Na očetovem domu se mu je zdelo tuje; samo pri svoji rednici se je počutil doma. Mačeha ga ni sovražila, a tudi rada ga ni imela, saj je imela svoje otroke. Očeta se je bal, bil je strog in malo prijazen, a je kljub temu le rad zavil iz šole k svoji rednici, čeprav je bil za to kaznovan. Ko je učitelj opazil njegov talent za učenje, je nagovarjal očeta, naj ga da v šolo. »No ja,« je končno rekel oče, »saj doma je tako nerad, naj pa gre v šolo.« Tako je postal študent, eden tistih študentov, ki so slabo oblečeni in vedno brez denarja. Med počitnicami je pa moral trdo delati. »Veliko staneš,« je rekel oče, »boš malo odslužil med počitnicami.« Po polji bratje in sestre so mu očitali: lepo imaš, delaš samo med počitnicami, mi moramo vedno in staneš denarja — kaj bomo pa mi imeli. Tako so mu bile počitnice zagrenjene, da se jih je bolj bal kot veselil. Neizmerno si je želel dom, kjer bi bil srečen med svojimi. Ker mu ga niso dali drugi, si ga bo priboril sam. Doštudiral bo, dobil službo, kakor hitro bo mogoče, si uredil dom, imel ljubo ženo in otroke: tam, edino tam med svojimi bo srečen. Njegovi otroci morajo imeti srečen, ljub dom, ker ga je on tako pogrešal.

Dotekel je možakarja, ki je peljal voziček po cesti. Nekak čudak je bil ta mož. Imel je navado, da je z majhnim samotžnikom vozil svoje potrebščine iz mesta domov, čeprav bi zlahka dal nekaj denarja voznikom, ki so vsak dan vozili prav mimo njegove hiše. »Kaj bi druge nadlegoval za tisto, kar lahko sem storim,« je rekel: »Glej ga, Lojze,« se je

razveselil, »maturu si napravil, kaj? Vem, da ti ni delala preglavic, ko si bil vedno odličnjak. Zdaj se bo pa treba odločiti. Nič te ne bom vprašal, kam sedaj, povem pa ti, da se nikamor in od nikogar ne daj prisiliti; za kar čutiš veselje in sposobnost, to skušaj doseči z vztrajnostjo svoje volje, čeprav boš videl nepremagljive ovire, te pa bodo, če ne misliš v lemenat. Tako, zdaj pa dobro hodi, jaz bom s svojim vozičkom bolj počasi.«

Lojze je pospešil korak. Možak je vzbudil v njem tisto, kar mu je delalo nemir že celo leto. Dobro je vedel, da doma pričakujejo, da gre v bogoslovje. Oče je sit plačevanja in ni ga študiral zato, da bi imeli škrica pri hiši. Zdaj je prišel čas, da bo moral govoriti. Moj bog, kako naj dopove, da želi imeti dom, vabljev, domač; hoče imeti družino, kjer bodo vsi srečni. Ne, tega ne bi razumeli, treba bo drugače. Ne, v bogoslovje ne more iti, nikoli bi ne imel doma ne tistih, ki bi ga ljubili in ki bi jih ljubil on. Da, on ljubi že sedaj in že dolgo časa. Nihče ne sme vedeti, da ljubi Veroniko. Kaj bi rekel oče, če bi zvedel; zvedel bi pa gotovo, budno pazi nanj. Veronika — že takrat jo je imel rad, ko je pričela hoditi v šolo. On je bil dve leti pred njo. Ker je bila šola enorazrednica, sta vseeno hodila skupaj. Še sedaj jo vidi pred seboj: z okroglim obrazkom, velikimi sinjimi očmi, ki so gledale tako razumno. Svetle laske je imela spletene v kito in tako ljubko so ji padali kodrčki na čelo. Nosila je predpasnik, ki je imel na rami perutke, in zdelo se mu je, da bo zdaj zdaj zletela kakor ptička. Vedno je imela samo najboljše rede — tudi on jih je imel. Ne on ne Veronika nista mislila, da je to kaj. Doma so komaj pogledali spričevala, češ, to ni nič; pridno delo, to je nekaj. In pozneje, ko je hodil na počitnice v svoj neljubi dom, je rad šel, da vidi njo, sosedovo. Kako lepo je rasla in se razvila v lepo dekle. Sedaj se je pričel bati zanja. Kaj, če jo kdo drug pridobi in bo zanj izgubljena? Zadnji čas je, da se ji razodene. To zadnje leto je bila v gospodinjski šoli. Bog ve, če je sedaj doma. Ne, brez nje si ne more misliti življenja.

V teh mislih je prišel do doma. Murek, domači čuvaj, je divje zalajal, a ga takoj spoznal in od veselja skakal po njem. »Ja, ja, Murček, edino ti veš, da sem res domač,« mu je govoril in ga trepljal po glavi. Oče je prišel okrog ogla s koso na rami. »Prav, da si prišel, pričeli bomo s košnjo, manjkalo bo koscev.«

Prihodnjič naprej

FRANC JEZA

ŠE O „SMISLU

IN VLOGI

ŠTUDIJSKIH DNI V DRAGI“

Vladimir Vremec je objavil v zadnji, 23.-24. številki revije »Most« skoraj štiri strani obsegaajoč članek pod naslovom »Smisel in vloga študijskih dni v Dragi«, v katerem je zapisal najprej nekaj pohvalnih besed o dosedanjih zborovanjih v Dragi kot o »vseslovenskem dialogu«, nato pa precej več kritičnih pripomb o zadnjem zborovanju. Lanski študijski dnevi se mu zdijo »npravnost značilni za preživelost določenih delovnih metod kot tudi vsebine, ki se kaže v premalo analitičnem in zato toliko bolj voluntarističnem pristopu, za kar gre del krivde tudi njihovemu nekoliko megalomanskemu okviru«. V nadaljevanju precej zviška sodi o vsem tistem, kar je lani slišal v Dragi. Morda se sam tega ni zavedel, ko je pisal svoj kritični članek o Dragi, toda napisal ga je v smrtno resnem tonu človeka, ki je sam o sebi prepričan, da o vsem tistem mnogo več ve kakor vseh sedem predavateljev, ki so govorili v Dragi, z diskutanti in z organizatorji zborovanja vred. V njegovih očeh ni našlo milosti niti eno predavanje, ne samo po svoji vsebini, ampak tudi ne po izbrani temi. Rad bi navedel njegove kritične pripombe na račun posameznih predavanj, toda to bi dalo mojemu članku prevelik obseg. Ker pa se je razpisal tako na široko, je nekoliko izgubil pregled nad lastnim pisanjem in tako na eni strani predavateljem in organizatorjem očita tisto, za kar se na drugi strani zavzema, npr. »preširoko postavljene teme« (str. 190), sam pa zahteva »razčiščevanje osnovnih vprašanj slovenske prisotnosti v zamejstvu« (str. 191), »analiziranje osnovne družbene dialektike med interesi posameznikov, skupin in skupnosti« (str. 192) itd. Ni se zavedel, da v poldrugem dnevu ni mogoče obravnavati in reševati takih »osnovnih« in »temeljnih« (str. 190) vprašanj ter obenem toliko specifičnih vprašanj, kot jih navaja kar mimogrede: »vsaj še referat filozofsko-kulturne vsebine« (k predavanju prof. Zwitterja); in iz istih razlogov tudi v koreferatu prof. Janka Zerzerja ni videl »kaj več kot torzo«. Glede referata msgr. Klinceca o manjšinski zaščiti trdi, »da bi takšna tema... terjala še kakšen povsem drugačen koreferat«, in glede predavanja Draga Klemenčiča o verskem stanju v Sloveniji meni, »da bi morali podati tudi prerez skozi pristope do človeka v praksi, seznaniti bi se morali tudi s sociološko sliko današnjega vernika v Sloveniji, predvsem pa bi morali slišati nekaj besed o tistih duhovnih premikih, ki takšno sproščenost omogočajo« in »...Ne bi pa na drugi strani mogli mimo vprašanja o depolitizaciji Cerkve ter o mejah »nove politizacije«, ki jo takšna sprašljivost pogojuje«. Posebno nezadovoljen pa je Vremec s tistim, kar »so v zaključnem popoldnevu govorili Boris Pahor, Dušan Nendl in Franc Jeza« o tem, kakšno pot naj izbirajo Slovenci za ohranitev in za najboljšo mednarodno uveljavitev. Vremec ni slišal v njihovih referatih »...nič o tem, kakšna je današnja socialna sestava Sloven-

cev;... nič o tem, kakšni so dejanski temelji suverenosti v današnji mednarodni delitvi dela, skoraj nič o interesni vezanosti Slovenije znotraj in zunaj Jugoslavije, zelo malo o strukturi slovenskega gospodarstva, itd., ki so elementi, mimo katerih ne bi smeli.« Najbolj značilno pa se mu zdi dejstvo, »da ni iz ust predavateljev padla niti besedica o deželah Furlaniji-Juljski krajini, Koroški in Štajerski, na katere meji republika Slovenija in s katerimi nas vežejo čedalje številnejši in v mednarodnem oziru najbolj neposredni interesi«.

Kot rečeno, mi je žal, da ne morem navesti vseh njegovih kritičnih pripomb, ker bi bilo iz njih še mnogo jasneje razvidno, kako razdražen je Vremec nad nepopolnostjo tistega, kar je slišal lani v Dragi. Pri tem mu ne pade niti na kraj pameti, da je morda le on tisti, ki je narobe razumel smisel in namen študijskih dni v Dragi in ki je morda tudi kaj preslišal. Vsekakor je preslišal, da sem jaz v svojem referatu večkrat omenil odnos med republiko Slovenijo in med avtonomnimi deželami Furlanijo - Juljsko krajino, Koroško in Štajersko (o tem se lahko prepriča po rokopisu mojega referata, ki mu je na razpolago). Toda presliši lahko vsakdo kaj in tako tudi Vremec; ni mogoče zahtevati, da bodo vsi poslušavci vedno enako pozorno sledili predavateljem. Prav tu pa je najbolj šibka točka vsega Vremecvega kritiziranja. Kako si vendar predstavlja, da bi bilo mogoče v poldrugem dnevu obravnavati vse tisto, kar je našel, od »referata filozofsko-kulturne vsebine« preko »krovnega manjšinskega predstavništva« in »depolitizacije Cerkve« v Sloveniji do »dejanskih temeljev suverenosti v današnji mednarodni delitvi dela«? Predvsem so bile in so predavanja v Dragi namenjena izobrazencem, to je ljudem, ki so si že na jasnem o nekaterih aksiomih, in o temeljnih dejstvih današnjega socialnega, gospodarskega, kulturnega in verskega, pa tudi mednarodnega položaja slovenskega naroda, ne pa ljudem, ki potrebujejo osnovne lekcije o tem, npr. kolik je danes v Sloveniji odstotek kmetov ali tistih, ki se preživljajo od prometa. In to tudi ni bilo bistvenega pomena za nobeno temo, ki je bila obravnavana na lanskih študijskih dnevih. Za vprašanje državne suverenosti Slovenije je npr. čisto vseeno ali je kmetov še 50 odst. ali 25 odst., ker nihče, niti zagovorniki niti nasprotniki slovenske suverenosti, te ne vežejo na odstotke kmečkega prebivalstva ali industrijskega delavstva. To bi lahko pomenilo, da npr. narodi s kmečko večino nimajo pravice do državne neodvisnosti ali statusa države v konfederaciji, narodi z delavsko večino pa tako pravico imajo; po tej logiki bi morali odreči suverenost vsem barvnim afriškim in azijskim narodom razen Japoncev, tega pa Vremec menda je ne misli trditi. Sicer pa so razni predavatelji omenjali tudi važnost in pomen gospodar-

stva, socialnega dviga in visoke življenjske ravni slovenskega naroda tudi za njegovo uveljavljanje v svetu, kar pa je Vremec morda tudi preslišal.

Očitno je, da je Vremec po svoji intelektualni naravi in izobrazbi nagnjen k temu, da daje prednost sociološki problematiki in da vidi predvsem njeno važnost. Zato pričakuje, da bi moral vsak predavatelj poudarjati predvsem sociološka dejstva in graditi svoje teze in zamisli na njih. To sociološko nagnjenje, ki ga zapeljuje v pretirano vrednotenje zgolj socioloških podatkov, pa se druži pri njem s pomanjkanjem čuta za duhovne in zlasti za politične probleme; teh zadnjih, kot se zdi po njegovem pisanju, sploh ne more dojeti v njihovi celotni narodni in mednarodni obsežnosti, ampak jih pojmuje samo v regionalnem, zelo omejenem prostoru, ki ga zavzemajo Slovenija, Furlanija - Julijska krajina, Koroška in Stajerska; Slovenije potemtakem ne pojmuje kot domovine oziroma ozemlja nekega naroda, ki bi hotel zaživeti kot enakovreden med evropskimi narodi in se uveljaviti kot tak, ampak le kot regijo, kakor so omenjene dežele v Italiji in Avstriji, in slovenski narod torej enako kot prebivavstvo omenjenih dežel, ki, kot vemo, nikakor ne predstavlja narodov, ampak samo del in celó drobec narodov. Če bi pristali na to Vremčevo tezo, bi to pomenilo, da bi se vdali v to, da zdrkne Slovenija z ravni evropskih narodov na raven provinc in da se znajde v družbi avtonomnih ali neavtonomnih provinc, kot so recimo Oberösterreich, Niederösterreich, Salzburg, kanton Graubünden ali Ticino, Alzacija, Vandeja, Brabant, Württemberg, Dobruđa ali Kosmet. Vremec bo morda dejal, da taka je pač realnost. Toda v Dragi se zbiramo izobraženci, ki čutimo odgovornost za usodo slovenstva, ravno zato, da premagamo današnjo realnost, ki je slovenstvu vsiljena, in iščemo za slovenski narod nove možnosti in rešitve v okviru Evrope, ne v okviru Trst, Celovec, Gradec in Zagreb. S tem ne zanikamo potrebe sodelovanja Slovenije s provincami sosednjih držav, ki mejijo nanjo, toda to ne more biti cilj slovenske narodne politike. Tega se npr. vodstvo hrvatske republike dobro zaveda in zato ne rine v sodelovanje na isti ravni s Furlanijo - Julijsko krajino ali s Koroško.

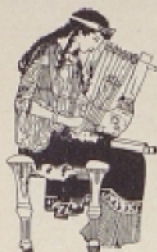
Zaradi vsega tega absolutno ni mogoče pritrđiti Vremcu, ko trdi: »Aktivnejše delovanje znotraj tega prostora (t.j. Slovenija, Furlanija - Julijska krajina, Koroška in Stajerska) bi moralo postati gibal bodočih študijskih dni. Taka usmeritev bi nam pomagala se izmotati iz tradicionalnega vase zaprtega gledanja na svet okoli nas, predvsem pa bi delovala spodbudno na udeležence Drage, ki bi jim pomagala videti se kot aktivne dejavnike tam, kjer je tako delovanje najbolj realno in potrebno.« Nasprotno, če bi se vdali v to, da zapremo slovenstvo v omenjeni provincialni trikotnik ali četverkotnik, bi to v resnici pomenilo »zaprtó gledanje«. Sploh pa bi bilo treba končno že enkrat razčistiti, kaj misli Vremec (in sploh revija »Most«) s svojim neprestanim poudarjanjem »tradicionalnega vase zaprtega gledanja Slovencev na svet okoli nas«. Zgodovina dokazuje obratno, da smo namreč bili Slovenci vedno veliko bolj odprti do sveta okrog nas, kot je bil ta svet do nas. Ne le da ni bil do nas odprt, ampak nas je sovražil in nas skušal zanikati, tako našo sedanost kot našo zgodovino. Do danes se je v tem že marsikaj spremenilo na bolje, toda take zanikalne težnje le še niso izginile. Dokaz je med drugim v tem, da se Ljubljana kaže neprimerno bolj odprta in sprejemljiva za kulturno izmenjavo s Trstom in Celovcem, kakor pa se kaže ta dva odprta za kulturne dobrine, ki jih lahko nudi slovenska prestolnica. Zdi se mi, da se skriva za takim Vremčevim (in »Mostovim«) pisanjem nek psihološki ali narodnostni kompleks, ki bi se ga izplačalo enkrat natančneje raziskati, kar bom morda ob priložnosti storil. Sploh pa Vremec pozablja, da imamo za razpravljanje o poteku ekonomskega, kulturnega in vsega ostalega »prepletanja« med Slovenijo in Furlanijo - Julijsko krajino druge, pristojnejše forume, npr. slovenske politične in gospodarske ter kulturne organizacije na obeh straneh meje, slovensko in

našo deželno vlado, mešano komisijo itd. Kdaj bi lahko k temu dodala Draga, razen nekaj nasvetov, tožb in pritožb?

In končno še nekaj besed o Vremčevem pojmovanju dialoga, kot si ga želi v Dragi. Čeprav se izraža zelo nejasno, je iz njegovega pisanja sklepati, da pojmuje ta »vseslovenski dialog« kot nekaj, kar ni isto-vetno s svobodnim in osebnim obravnavanjem slovenskih problemov. Za tako obravnavanje slovenskih problemov je uporabil izraz »voluntaristični pristop«. Ne vem, kje je dobil besedo »voluntaristični« in kaj pojmuje pod njo. Če mu pomeni nekaj podobnega kot beseda »prósto«, »prostovoljno«, »svobodno«, »nepri-lijeno«, »samohotno« itd., je nasprotje teh pojmov tujka »konstruktivno«, kar pomeni prisilno. Najmilejše, kar si lahko pod tem predstavljam, je to, da Vremec želi, da bi se morali predavatelji, kot smo bili Boris Pahor, Dušan Nendl in jaz odpovedati lastnemu, svobodnemu obravnavanju slovenskih problemov, kakor jih pač vidimo, in se držati nekih splošnih obveznih tez, ki bi jih izdelal, sprejel in podpisal — kdo? Iz že omenjenega odpora svoje sociološke intelektualne narave proti političnim problemom je videl v referatih nas treh nekaj nadležnega, škodljivega za dialog in za »poglobljene analize o aktualnih slovenskih problemih«, samo »dramatične apele«, ki »so pozitivni le v toliko, kolikor spominjo na posebej danes potrebno in neodtujljivo pravico do svobodnega izražanja svojega mnenja, negativni pa zato, ker vzbujajo v ljudeh prepričanje, da se da probleme današnjega sveta reševati s formulami »bolj naprednega in človeškega socializma« ali pa z več ali manj magičnim »slovenstvom« (Oboje je dal v navednice Vremec). Kar mene zadeva, sem še vedno prepričan, da se da probleme današnjega sveta reševati bolj s formulami »bolj naprednega in človeškega socializma« kakor pa z oportunističnim vdajanjem sili. Ali pa meni Vremec, da je za to učinkovitejši recept sovjetski vdor na Češkoslovaško ali diktati izvršnega biroja predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, kot se je to zgodilo v znani zadevi s slovensko avtomobilsko cesto? Vremec bo gotovo dejal, da ni tako mislil. Toda potem bi se bil moral jasneje izraziti. Če bi se morali navdihovati pri iskanju formul za reševanje problemov današnjega sveta v konformizmu in oportunitizmu, potem je bilo tudi odporniško gibanje nesmiselno, nepotrebno in »voluntaristično«. Vremec je zaskrbljen, da bo tako svobodno obravnavanje slovenskih problemov uničilo sproščeno in strpno vzdušje študijskih dni v Dragi. Toda če bi lahko ohranili tako vzdušje samo za ceno, da se odrečemo odkritemu obravnavanju problemov, je bolje, da s študijskimi dnevi sploh prenehamo, ker bi se izrodili v prireditev, na kateri bi se udeleženci opajali samo z lepimi frazami in ki bi nudila priložnost za navezovanje družabnih stikov in prijateljstev. To pa je možno tudi na poljubni veselici in celo še bolj.

Vremec ne ve — ali pa je morda že pozabil — da so nastali študijski dnevi v Dragi prav z namenom, da bi na njih popolnoma svobodno obravnavali slovenske narodne probleme, ne pa klatili lepe fraze in uganjali dialog zaradi dialoga. Dialog, če ni svoboden in iskren, sploh ni več dialog, in kdor takega svobodnega dialoga ne prenese, ni treba, da hodi v Drago.

Kako oddaljen odnos ima Vremec — verjetno ne da bi se tega jasno zavedal — do slovenske narodno-politične problematike, ki smo jo obravnavali lani v Dragi, je dokaz tudi to, da uporabljia izraz »več ali manj magično slovenstvo«, pri čemer postavlja besedo slovenstvo v navednice. Očitno pojmuje pod magičnim slovenstvom tisto konkretno, svetu odprto, svobodno slovenstvo s politično dimenzijo, kot ga imamo v mislih Boris Pahor, Dušan Nendl, jaz in še marsikdo od tistih, ki so se udeležili lanskih študijskih dni v Dragi ali pa se jih niso udeležili. Morda bi lahko Vremec uporabil to priložnost, da bi nam končno razkril, kaj pojmuje on pod slovenstvom brez navednic — in brez politične dimenzije, ki ga, kot je videti, tako draži.

Vrtoci muz

KNJIGE IN REVIEJE

A. REBULA:

KRŠČANSKA AVANTURA

V založbi »Našega tromostovja« (Ljubljana, Prešernov trg, 4) je izšla pred kratkim prva iz serije knjižic, v katerih bodo odslej redno izhajala predavanja za študente, ki imajo v župniji Marijinega oznanjenja v Ljubljani že tradicijo. Prva knjižica vsebuje predavanje Alojza Rebule z naslovom »Krščanska avantura«, saj — kot trdi pisatelj — »je lahko verovanje vsaj tolikšna avantura kakor neverovanje: nabito z vso tisto usodnostjo, nepredvidljivostjo in tudi temo, ki jih pojem avanture vključuje«. Knjižica ima na koncu kratek resumé v francoščini in se tudi v zunanji opremi lepo predstavlja.

SLOVAR

Izšla je prva knjiga Slovarja slovenskega knjižnega jezika in prinaša besede od črke A. do H. Ta dogodek je tako pomemben, da ga bomo mogli v celoti dojeti šele tedaj, ko bodo pred nami še ostale štiri knjige; po predvidevanjih bodo potrebna za vsako po tri leta dela. Slovar predstavlja višek slovenskega jezikoslovja, največje delo z jezikovnega področja vseh časov, stoletno hrepenenje slovničarjev in vseh, ki imajo opraviti nekoliko več s slovenščino. Z njim smo se uvrstili med druge kulturne narode, ki že imajo podobne slovarje. Toda zamuda za drugimi narodi je slovenskim jezikoslovcem koristila v tem, da so mogli preštudirati njihove slovarje in sprejeti najboljši način izdelave. In spet se je izkazala že priznana slovenska temeljitost in vestnost, saj pave slovenski slovar na svojih straneh več kakor kateri koli slovar enakega obsega.

Že baron Žiga Zois je leta 1794 zasnoval slovar, ki bi bil zajel vso

tedanjo slovenščino. Delo je zaupal Blažu Kumerdeju, vendar ga sam ni zmogel. Pozneje so se s tem slovarjem ukvarjali Valentin Vodnik, Fran Levstik in drugi, a šele 1895 ga je dokončal Maks Pleteršnik in je izšel s podporo ljubljanskega škofa Antona Alojzija Wolfa. Pleteršnikov Slovensko-nemški slovar v dveh knjigah je bil do sedaj naš največji in najpopolnejši slovar; ob izidu je bil na ravni drugih slovenskih slovarjev, vendar pa se s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika ne more niti primerjati.

Na sedanji slovar so začeli misliti leta 1929, ko so začeli pripravljati ustanovitev Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Pravo delo pa se je začelo šele leta 1945, ko so na Akademiji ustanovili Inštitut za slovenski jezik in mu naložili za eno prvih nalog izdajo slovarja. Začetna dela je vodil prof. Fran Ramovš, za njim pa prof. Jakob Šolar, a je delalo le nekaj mož, ker ni bilo sredstev. Kljub temu pa so do leta 1952 izpisali besede iz nad 2.000 del ter nabrali okrog milijon kartotečnih listkov. Deset let pozneje so imenovali novo vodstvo slovarskega oddelka. Izpisovanje so izpopolnili, pomnožili usposobljene delavce in sodelavce, da so do sedaj izpisali že nad 5.000 knjig različne vsebine, v glavnem od 1.900 do danes. Pri slovarju je sodelovala vrsta najuglednejših slavistov in strokovnih svetovavcev. Glavni uredniški odbor sestavljajo: dr. Anton Bajec, dr. Janko Jurančič, Mile Klopčič, dr. Lino Legiša, Stane Suhadolnik in France Tomšič. Pomagalo jim je 11 urednikov, člani treh uredniških komisij: za pravopis, za pravorečje in oblikoslovje ter za intonacijo, sedem zunanjih pomočnikov, kakih sto terminoloških svetovavcev za različne panoge življenja in znanosti in končno še 30 strokovnjakov, ki so pomagali z nasveti. Že vsa ta imena jamčijo, da je slovar strokovno in vsebinsko na višku, da predstavlja najvišji dosežek, do katerega se je bilo mogoče povzpeti.

Prva knjiga obsega 844 strani slovarskega gradiva od A do H in 62 strani uvoda. V uvodu je pojasnjeno, kako je slovar sestavljen, podani so obrazci za poudarek pri vseh pregibnih besednih vrstah,

kratice itd. Slovar sam obsega 20.402 gesel in 1.662 podgesel: celotno delo bo torej zajemalo nad 111.000 gesel in podgesel — ves besedni zaklad sodobnega slovenskega jezika.

Slovar je urejen tako, da ima vsaka beseda najprej razlago, kaj pomeni, kako se piše, kakšen poudarek ima (navedena sta oba poudarka: dinamični, to je, kje je poudarek, in muzikalni, kako se izgovarja (važno je zlasti pri črki »I«), kako se pregiblje, katere pomene ima in kakšni so odnosi med pomeni, navaja navadne in posebne ve-zave, proste in stalne zveze, reke, zelo znane pregovore, frazeologijo itd.

Tako je v slovarju pravzaprav vse, kar more bravec od njega žele-ti. Pri vsaki besedi bo našel, kar bo iskal, pomagal mu bo tudi pri tujkah, ki so pomensko razložene in so jim dodani ustrezni slovenski izrazi, če jih imamo, končno pa je v njem tudi znanstvena terminologija za vse stroke današnje civilizacije.

Gotovo se bo dalo slovarju tu pa tam kaj očitati, ker nobena stvar na svetu ni popolna; temu bo kaj odveč, onemu premalo. Ustavil bi se samo pri besedah Bog in Cerkev, ki se pišeta zdaj z malo črko, drugič z veliko. Razlagi sta neoporečni, zgledi pa ne gredo vsi po razlagi. Če je Bog »nadnaravno bitje, ki je ustvarilo svet in ki posega v njegov razvoj« (razlaga iz slovarja), bi ga morali v določnih primerih pisati z veliko črko, npr.: častiti, moliti Boga, klicati Boga na pomoč, prositi Boga za zdravje itd. Pri cerkvi pravi, da je lahko stavba ali »skupnost pripadnikov posameznih krščanskih vero-izpovedi«; prvič se piše z malo, drugič bi se moralo pisati z veliko črko; vendar pa ni dovolj jasno, ker so vsi zgledi pisani z malo; stoji pa tudi Cerkev (z veliko črko) z razlago: katoliška, pravoslavna cerkev (tu cerkev z malo črko).

Za zaključek lahko rečem, da je slovar odlično delo in nujno potreben vsem, ki se nekoliko več ukvarjajo s slovenskim jezikom. Šele iz njega bo vsakdo spoznal, kako bogat je slovenski jezik, in da je mogoče z njim izraziti prav vse, kar hoče kdo povedati ali zapi-sati.

Martin Jevnikar

Prva številka drugega letnika glasila, ki ga izdaja Društvo izseljencev Beneške Slovenije v Švici, je v veliki meri posvečena deželni konferenci o izseljeništvu, ki je bila 13. in 14. decembra lani v Vidmu in o kateri smo poročali v naši božični številki. »Emigrant« prinaša v tej številki zahteve, ki jih je društvo izneslo na konferenci. Poleg rešitve raznih socialnih in gospodarskih vprašanj je zahtevalo, da se po šolah Beneške Slovenije uvede pouk slovenščine vsaj kot učni predmet. Na splošno nudi tudi ta številka »Emigranta« precej koristnega branja za naše izseljence.

GLEDALIŠČE

Slovensko gledališče v Trstu je s premiero »TOTOVIH«, z dramo madžarskega pisatelja Istvána Örkényja, izčrpalo letošnji repertoar. V programu je še gostovanje ljubljanskega Narodnega gledališča. Drama nam bo posredovala Grumov tekst »Dogodek v mestu Gogi«, reško gledališče »Ivan Zajc« pa bo gostovalo z opereto »Mala Floramye«. Nato bo padel zastor in naše gledališče bo odšlo na gostovanja po Sloveniji.

Kdaj prihodnjic bomo lahko bolj kritično ocenili letošnjo sezono. Tokrat bi le omenili, da je zadnje delo zanimivo predvsem po tem, kako madžarski dramatik obdeluje motiv iz zadnje vojne, nekako kolaboracijo preproste družine, ali pa simbolično vsega naroda, z vsem tistim, kar je Örkény še vsemu temu enostavnemu razmišljanju dodal in zgodbo po nekod dvignil do grotesknosti.

Adrijan Rustja, ki je dramo režiral, je interpretaciji vtisnil nekaj izvirnosti in tako ustvaril nekaj ljubkih in zanimivih prizorov.

V glavnih vlogah so nastopili: Jožko Lukeš kot Tot, Marisko je igrala Leli Nakrstova, Agiko pa Mira Sarđočeva. Nelahko vlogo majorja je skrbno reševal Silvij Kobal. Stane Rztresen je dodal tu in tam pismonoški zelo nov izraz. Župnika je igral Stane Starešinič, profesorja Ciprijanija Rado Nakrst, elegantnega majorja Livij Bogatec, čistilca Alojzij Milič, soseda Dušan

Jazbec in sosedo Zlata Rodoškova. Groteskno vlogo sedemletnega dečka je upodobil še Adrijan Rustja, vajenca pa Sandi Pertot. Nastopili so tudi godbeniki.

Omeniti moramo tudi gostovanje *Novogoriškega gledališča*, ki je v več dvoranah na Tržaškem in Goriškem gostovalo z Linhartovim Matičkom. Presenetil nas je elan mladih igravcev, ki smo ga morali nehote primerjati s kolektivom tržaškega gledališča. Polni zanosa so igrali to staro veseligo, jo pojmovno v režiji Molke dobro interpretirali, jezikovno dosti dosledno in dosti dobro izgovarjali in v nekaterih vlogah dosegli lep uspeh. Najbolj je ugajala Nežka, drugi igravci pa malce kipeče zore, morda še ne rastejo povsem iz svojega notranjega bistva. A predstava je prijetna in je povsod zadovoljila naše ljudi.

J. P.

RAZSTAVE

Poleg razstave slovenske umetne fotografije v Costanzi bi predvsem omenili razstavo našega slikarja *Avrelja Lukežiča* v Tržaški knjigarni. Ko smo včasih občudovali v njegovem ateljeju toliko slikarskih del in ga nagovarjali, naj bi jih razstavil, se Lukežič nekako ni mogel za to odločiti. Taka obilica motivov, ki jih je naslikal, tako bogastvo slikarske lepote, ki je skrita v njegovem ateljeju bi zasluzila mnogo večjo razstavo. A slikar je okrasil le stene knjigarne, tako da vsaj lahko slutimo njegovo ustvarjalnost.

Tudi te skromne razstave smo veseli. Opazimo lahko, kakšni motivi so mu trenutno pri srcu, motivi s folklornim značajem domačijske ornamentistike, ki so nastali največ v ateljeju. Nekaj je pa vendar tudi tiste krajinske lirike, tistih mehkih oblik in barv, ki izražajo slikarjevo lirično nastrojenje in dobroto, pa tudi krajino, ki počiva ali se koplje v soncu. Zdi se, da je v teh zadnjih slikah Lukežič vendar le največji in najbolj prepričljiv.

Želimo, da bi bila razstavljen kmalu zakladnica Lukežičeve ustvarjalnosti tudi v večjem in na reprezentativnejšem mestu.

J. P.

RADIO

Želeli bi opozoriti na nekaj kulturnih programov na naši radijski postaji, ki zaslužijo pozornost širše slovenske javnosti.

Najprej naj omenimo tiste oddaje, ki jih lahko slišimo vsak mesec, in imajo naslov **S ČITAVNIŠKIH ODROV**. Na sporedu so ob sobotah zvečer. Besedilo pripravlja prof. **Mirko Mahnič** iz Ljubljane, ki ga poznamo v Trstu po njegovem »Velikem pasijonu«, ki ga je napisal in ga tudi na odru Kulturnega doma izvedel. Znano je njegovo odrsko besedilo **V ČITAVNICI**, izdano v knjigi in večkrat uprizorjeno v Ljubljani in v Trstu. V tekstih, ki jih pripravlja za našo radijsko postajo, nekako nadaljuje oživljanje čitavniških nastopov, ko ponazarja čas in dobo, ljudi tedanje dobe in posebno zanimive zgodovinske osebnosti. Dramskemu drobcu kakega Vilharja, Vošnjaka, Klodiča dodaja izredno zanimive kulturno zgodovinske uvode. Na nevsiljiv način, s posebnim smislom za oživljanje mišljenja in čustvovanja tedanjih ljudi, razgrinja pred nami tedanji svet, ki se mu moramo včasih nasmehniti, pa ga tudi občudovati. Mislimo, da noben naš študent ne bi smeli zamuditi teh oddaj, kajti nikjer ne bodo našli boljše ilustracije naše preteklosti izpred 100 in več let kot v teh Mahničevih dramskih tekstih. Te oddaje izvaja Radijski oder, več oddaj je režiral avtor sam in jih izvedel s člani Radijskega odra. Na sporedu jih je še nekaj v prihodnjih mesecih.

Druga oddaja, na katero bi radi opozorili, je **POVEST O DOBRIH LJUDEH** pisatelja **Miška Kranjca**. Oddaje so bile na programu v okviru Mladinskih oddaj. Povest je dramatisiral **Zora Tavčar - Rebulova**. Gotovo je bil to eden najlepših nizov oddaj v nadaljevanjih, ki jih niso poslušali z užitkom samo mladi, ampak tudi odrasli. Prav te dni se obeta obisk pisatelja **Miška Kranjca** na tržaški radijski postaji v zvezi s temi oddajami.

Veliko pozornost in odmev vzbujajo tudi Pregljevi **OTROCI SONCA**, oddaje, ki jih izvajajo dijaki naših višjih šol v Trstu

vsako soboto popoldne. Povest v nadaljevanjih je dramaliziral za radio prof. Jože Peterlin, ki tudi mladino pripravlja za te nastope.

Kolikor smo mogli spoznati, kaže mladina sama za te oddaje izreden interes, oddaje same vzbujajo veliko zanimanje med sošolci, pri starših, slišali pa smo tudi, da najdejo mnogo poslušavcev ne samo med tukajšnjimi ljudmi, ampak tudi na drugi strani meje. Pregelj je pač pisatelj, ki je primorskemu človeku blizu, iz tega njegovega dela diha naš najbližji svet, tu žive ljudje, obsijani od sonca, vedno optimistični z močno vero v prihodnost. Če pripovedujejo to srečo še srečni otroci, kot so naši dijakí, so oddaje toliko bolj simpatične in drage vsem, ki verujemo v boljši svet.

Tej mladini gre resnično priznanje in občudovanje.

Na časnikarskem oddelku opazamo mnogo živahnejši stik z javnostjo. Posebno športno področje je postalo živo s stalnim poročanjem, z intervjuji, s poročili z igrišča samega, še posebej s poročili iz Slovenije, saj postaja popošilja svoje dopisnike v Sloveni-

jo in to ne samo na športne prireditve, ampak tudi na važne kulturne manifestacije. (Zadnjič smo omenili reporterja s proslave teološke fakultete.) Ta živa poročila pritegnejo pozornost na tej in na drugi strani meje in povezujejo dogajanje s splošnim političnim stanjem v deželi, ko vse teži k medsebojnemu sporazumevanju in vsesplošnemu informiranju.

V tem oddelku so vredne posebne pozornosti prav tako žive oddaje ob nedeljah KDO, KDAJ, ZAKAJ, ki jih urejuje časnikar Saša Martelanc. Če prej omenjene oddaje povezujejo širši prostor, pa te nedeljske odkrivajo večkrat skrivne koticke tukajšnjega sveta in tukajšnjih ljudi, ki so nam blizu, sveta, ki je poleg nas, pa večkrat hodimo mimo, ne da bi postali nanj pozorni.

Ta stik z našim malim svetom je toliko bolj dragocen, ker je večini nas tako malo znan. V zvezi s tem se spomnimo oddaj POD FARNIM ZVONOM, pa PO DRUŠTVIH IN KROŽKIH, ki spadata v programski oddelek. Tudi za te oddaje zna Sergij Pahor naj-

ti tisti pristrčni stik z ljudmi in njihovim delom, ki je vredno priznanja in nas pogosto preseneča.

Zanimanje za postajo in program se veča tudi z JAVNIMI KONCERTI v radijskih avditorijih, kamor je povabljen občinstvo. Eden takih resnično umetniških koncertov je bil 22. aprila, na katerem sta nastopila dva velika in priznana glasbena umetnika iz Ljubljane: pianist Marijan Lipovšek in violinist Igor Ozim. Za občinstvo je bil to zelo lep užitek. Izvajala sta skladbe Marija Kogoja, Joška Jankoviča in Marijana Lipovška. Ena teh skladb je bila celo prvič izvajana.

Zvedeli smo tudi, da pripravlja tržaška radijska postaja za mesec maj javni koncert slovenske orgeljske glasbe. Koncert bo v eni izmed tržaških cerkva. Skladbe, med katerimi bodo kar tri prazvedbe, ena od teh našega tržaškega skladatelja Ubalda Vrabca, bo izvajal priznani slovenski mojster Hubert Bergant.

Podobnih pobud naše radijske postaje bi lahko še nekaj naštel in ji moramo za to delo izreči resnično globoko priznanje. F. M.

BIBLIOGRAFIJA SLOVENSKEGA TISKA V ITALIJI

Narodna in študijska knjižnica v Trstu je izdala Bibliografijo slovenskega tiska v Italiji od 1.V.1945 do 31.XII.1954. Sestavila sta jo knjižničarja Antonija Kolerič in Marij Pertot, ki resnično živita za to knjižico in žrtvujeta izredne napore zanjo. Z Bibliografijo, ki je sad skrbnega zbiranja drobnega dela, sta afirmirala ponovno Knjižnico in potrdila resnost te študijske ustanove.

Bibliografija je izšla razmnožena na ciklostil na 124. straneh, platnice pa je natisnila tiskarna Graphis.

Koleričeva in Pertot sta izdala že 1966 Bibliografijo slov. tiska v Italiji med dvema vojnama: 1918 do 30.IV.1945. Knjiga je izšla prav tako razmnožena na 97. straneh. Leto pozneje sta izdala ista avtorja v enaki obliki Bibliografijo šolskih knjig in skript za slov. šole v Italiji, 1945-1966. Knjiga ima 55 strani in navaja 272 knjig in skript.

To dragoceno delo zasluži vse priznanje.

mladika

LITERARNA NAGRADA LEVU DETELI

Po časopisni vesti posnemamo, da je prejel LEV DETELA prvo nagrado na literarnem natečaju nemškega mesta Tübingen za mlade avtorje, ki je bila podeljena ob stoletnici rojstva nemškega pesnika Hördelina.

Lev Detela je prejel nagrado za svoje prvo delo v nemškem jeziku,

za roman »Der hinkende Henker und der henkende Vater« (Šepavi krvnik in krvniški šepavec — legenda o očetu).

Del Detelovega nemškega romana bo jeseni 1970 objavljen v posebnem literarnem almanahu tübingskega Univerzitetnega časopisa. Delo bo izšlo tudi v samostojni knjigi. Z literarnim priznanjem je povezana denarna nagrada.

Boljunčani po blagoslovitvi temeljnega kamna v veselem pogovoru

TRŽAŠKI KULTURNI KOLEDARČEK

1. marec

V Kulturnem domu gostuje opera Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane s P. I. Čajkoveškega opero *Pikova dama*.

2. marec

V Slomškovem domu predavane g. Vinka Zaletela o potovanju po Afriki.

Odprtje razstave o taboriščih v Kulturnem domu.

3. marec

V SPD Tabor - Opčine predvajanje slovenskega filma *Lucija*.

4. marec

V Kulturnem domu »Položaj žene v moderni družbi« — diskusijski večer s sodelovanjem Mare Osolnik, Dolfke Boštjančič, Ivanke Vrhovčak.

5. marec

PD Rdeča zvezda Salež-Zgonik priredi Prešernovo proslavo s sodelovanjem članov SG in domačega zbora.

V PD F. Prešeren - Boljunec predavanje Srečka Orla o cvetličarstvu.

PD Slavko Škamperle priredi Prešernovo proslavo s sodelovanjem osnovnošolskih otrok in pevskega zbora pod vodstvom Nade Zerjal.

6. marec

PD Ivan Cankar in SPDT prirede predavanje dr. Sonje Mašera: Šport in zdravje.

Glasbena matica priredi Koncert orkestra Glasbene matice (solist Jože Falout - rog, dirigent O. Kjuder).

7. marec

V Slovenskem kulturnem klubu nagradno tekmovanje v diapozitivih.

7.-8. marec

Proslave praznika žena v različnih krajih na Tržaškem, proslave s kulturnim programom v Ricmanjih, na Proseku, v Boljuncu, Lonjerju-Katinari, Bazovici, Borštu, v PD Ivan Cankar, na Opčinah (*Igra Analfabet*).

8. marec

SPD Igo Gruden - Nabrežina

priredi večer: Prešernova misel in beseda, Sodelujejo S. Kosmina, učenci osnovne šole, otroški pevski zbor Kraški slavček, moški pevski zbor Igo Gruden.

SG ponovi v Kulturnem domu Finžgarjevo igro *Naša kri*.

V Marijinem domu pri Sv. Ivanu nastopijo skavti, skavtinje in Marijina družba iz ul. Risorta z enodejankami: *Gospa v minikrižu*, *V šoferski šoli in Srčnost na preizkušnji*.

V Marijinem domu v Rojanu Glasbeni večer. Nastopa harmonikarski ansambel Miramar (senior in junior), mladinski zbor in ansambel Slomšek iz Bazovice.

10. marec

V Slovenskem klubu predava dr. Ljubo Bavcon: Socialnopediatrijski pojavi na Slovenskem in njihovo preprečevanje.

V PD v Škednju predavanje Stojana Spetiča: Iz dežele belih brez.

11. marec

V krožku Pinko Tomažič predavanje prof. Borisa Zihrla: Lenin — pomen znanstvenega raziskovanja v zvezi z odgovorom na sodobna vprašanja mednarodnega delavskega gibanja.

V mali dvorani Glasbene matice prvi interni nastop.

12. marec

KASTA priredi predavanje prof. Karla Šiškoviča: Narodne manjšine v Italiji.

PD Slavko Škamperle priredi veseli večer v počastitev praznika žena s sodelovanjem J. Kravosa in M. Mijotove.

13. marec

SPDT priredi v Mali dvorani Kulturnega doma predavanje prof. Mirka Kambiča iz Ljubljane: Barve in oblike v naravi.

14. marec

V Slovenskem kulturnem klubu in Društvu slovenskih izobražencev predava prof. Lojze Ambrožič o Puberteti katolicizma.

14.-15. marec

V Kulturnem domu priredita Združenje pevskih zborov in Slo-

venska prosvetna zveza dva koncerta v okviru revije pevskih zborov »Primorska poje«.

15. marec

V Marijinem domu pri Sv. Ivanu predavanje z diapozitivi gđc. Ivanke Furlan o romanju v München in Dachau.

17. marec

Na katarski šoli predavanje prof. Danila Sedmaka staršem.

V Slovenskem klubu predava dr. Slavko Rupel: Problemi okrog nove kodifikacije rodbinskega prava v Jugoslaviji.

18. marec

V PD Slavko Škamperle predava Stojan Spetič: Iz dežele belih brez (skioptično popotovanje od Moskve do Leningrada).

Glasbena matica priredi drugi interni nastop.

Premiera pravljicne igre Pavla Golie Sneguljčica v izvedbi SG, režija J. Lukeš.

19. marec

V PD Prosek - Kontovel gostovanje PD Tabor - Opčine z Golarjevo komedijo *Vdova Rošlinka*.

Ob zaključku gospodinjkega tečaja pri šolskih sestrah v Trstu zaključna prireditev v zavodu in v Marijinem domu pri Sv. Ivanu.

20. marec

SG ponovi pravljicno igro *Sneguljčica*.

V PD Ivan Cankar predava Lojze Abram: Po Pohorju in Kamniških planinah.

21. marec

V PD v Škednju priredi Glasbena Matica Glasbeni večer. Nastopajo gojenci šole in moški zbor Igo Gruden.

Gostovanje Drame slovenskega narodnega gledališča iz Maribora z dramsko romanco W. Shakespeara *Vihar* (režija B. Gombač).

V Slovenskem kulturnem klubu filmski večer.

22. marec

ANPI, sekcija Lonjer Katinara priredi proslavo ob 25-letnici obkolitve vasi in napada na partizanski bunker z govori, petjem in

recitacijami, nato v dvorani krožka Rdeča zvezda Prešernova proslava.

Ponovitev Shakespearove dramske románcé Vihar v izvedbi gledališča iz Maribora.

SG ponovi Finžgarjevo igro Naša kri v kinodvorani v Bazovici.

23. marec

V PD Prešeren v Boljuncu predavanje Danila Turka: Kulturno udejstvovanje na Primorskem med osvobodilno borbo.

SG ponovi pravljíčno igro Sneguljčica.

24. marec

Srečanje Toneta Svetine, avtorja romana Ukana, z mladino in s člani Slovenskega kluba.

SG ponovi pravljíčno igro Sneguljčica.

V PD v Škednju odprtje slikarske razstave Silvestra Godine in Vladimira Ražma.

25. marec

Glasbena matica priredi Koncert orkestra Glasbene matice (solisti: Miloš Pahor, Dina Slama in Vojko Cesar).

V Tržaški knjigarni razstavlja slikar Avrelj Lukežič.

29. marec

SG ponovi delo Prigode ubogega kristjana Ignazia Siloneja.

30. marec

SG ponovi Prigode ubogega kristjana Ignazia Siloneja.

31. marec

V Slovenskem klubu predavanje dr. Franceta Bernika: Razgledi po slovenski erotični poeziji in nastop pevskega zbora PD Ivan Cankar, ki je zapel pet pesmi.

V PD Tabor - Opčine predvanje slovenskega filma Lucija.

GORIŠKI KULTURNI KOLEDARČEK

1. marec

V Katoliškem domu v Gorici gostuje igravska družina PD Štandrež z Lipahovo komedijo »Glavni dobitek«.

3. marec

V klubu Simon Gregorčič predavanje dr. Franca Bernika: Pesniki ljubezni (Prešeren, Jenko, Gradnik).

4. marec

V Katoliškem domu v Gorici priredi SKPD Mirko Filej predavanje dr. Andlovica: Na Anapurno v Himalaji.

7. marec

Gostovanje primorskega gledališča iz Nove Gorice v Katoliškem domu v Gorici z Linhartovo veseljigró: Ta veselí dan ali Matiček se ženi.

8. marec

Proslave praznika žena v Doberdóbu, prosv. dvorani v Gorici, v Briškem griču v Števerjanu.

10. marec

V klubu Simon Gregorčič predava dr. France Černe: Mesto Slovenije v jugoslovanskem gospodarstvu.

11. marec

V Katoliškem domu film o potovanju nadškófa Cocolina na Snokoščeno obalo v kraj Manikrò.

SKAD priredi v Katoliškem domu predavanje prof. Lojzeta Ambrožiča iz Würzburga z naslovom: Puberteta katolicizma.

13. marec

Slov. planinsko društvo v Gorici priredi v Gregorčičevi dvorani predavanje dr. Jožeta Andloviča o vzponu na Anapurno.

14. marec

V katoliškem domu gostuje SG s Silonejevimi Prigodami ubogega kristjana.

15. marec

V Katoliškem domu ponovitev Silonejevih Prigod.

V Štandrežu mladinsko srečanje z debato in deklamacijami.

19. marec

V župnijski dvorani v Štandrežu gostuje SG s Štokovo komedijo Moč uniforme.

21. marec

V Dijaškem domu produkcija gojencev Glasbene matice.

23. marec

V SKAD-u predavanje prof.

Pavleta Merkuja o slovenskem skladatelju Jošku Jakončiču.

24. marec

V Katoliškem domu v Gorici koncert orkestra Glasbene matice (solisti: M. Pahor, D. Slama in V. Cesar, dirigent K. Cipci).

25. marec

V Katoliškem domu gostuje SG s pravljíčno igro Sneguljčica.

V klubu Simon Gregorčič srečanje s Tonetom Svetino, avtorjem Ukane.

30. marec

V Doberdóbu zjutraj odprta in blagoslovljena nova župnijska dvorana, popoldne prireditev.

31. marec

V klubu Simon Gregorčič predavanje prof. Mare Novakove iz Ajdovščine o Poljski.

V Štandrežu praznovanje sv. Vanca z godbo, petjem, diapozitivmi — tradicija sv. Vanca.

P i s m a :

tagonškem ledu npr. štiri gore imena po štirih tragično preminulih slovenskih fantih: Cerro Pangerc po Tončku Pangercu, Cerro Vivod po Božu Vivodu, Cerro Tomek po Tomažu Kralju in Cerro Boj po Robertu-Boju Petričku ml. Tem se letos pridružuje še Devetindvajseti oktober, ki bo po opravljenih formalnostih tudi prešel v nomenklaturo zemljepisnih map.

Slovenski gorniki v Argentini beležijo, poleg omenjenega, mnogo vrednih dosežkov v bariloški Kordilijeri iz prvega desetletja po vselitvi, nedavna pa tudi v mendoški, kjer je med drugim dosegel Peter Skvarca kot prvi Slovenec vrh najvišje ameriške gore Aconcagua (6.960 m).

Z iskrenimi planinskimi pozdravi

tajnik predsednik
Dorijan Heller Robert Petriček

Za dobro voljo

»Očka, kaj so to — predniki?«
»To so tvoji sorodniki, ki so starejši od tebe. Jaz sem že tvoj prednik in dedek tudi.«

»Ja, zakaj jim pa potem pripisujejo tako važnost?«

☆

Mož dela v Afriki. Za praznike je med drugim pisal svoji ženi: »Ljubosumna pa nikar več ne bodi. Še vse ženske, kar sem jih videl, so bile grše od tebe...«

☆

Mamica bere časopis, očka pa pridno pomiva krožnike. Breda ji zašepeta: »Kaj misliš, kaj bi dali očku za rojstni dan? Pralni stroj že ima, sesavec za prah tudi...«

☆

»Veš ti, da jaz ne bi hotel biti bogat! Saj bogataši ponoči še spati ne morejo od samih skrbi.«

»To je že res, ampak oni lahko malo podremajo...«

☆

Na letališču. Pilot trgovskega letala vpraša, kakšna je vidljivost. Dobi odgovor: Vidljivost skrajno slaba. Še ptiči hodijo samo peš.

☆

»Tone, kako pa se ti je pripetila nesreča?«

»V življenju sem bil vedno zastavljen. Ko pa sem zadnjič stopil na prehod za pešce, sem si dejal: »No, zdaj imam pa vsaj enkrat prednost!«, tedaj me je podrl avtomobil.«

»Moj psiček, draga, je nekaj izrednega. Karkoli mu rečeš, vse razume. Včasih se mi zdi, da razume več kot jaz...«

Prijateljica pa: »Misliš, da je to dokaz za njegovo inteligenco?«

☆

Trije fantalini so na počitnicah. Strašno jim je vseč vleči za nos natakarka, tem bolj ker je vedno dobre volje, kot ne bi nič razumel.

Nekega dne se jim mož vendarle zasmili in sklenejo, da mu bodo dali mir. To mu tudi povedo. On pa, vesel:

»Ne boste mi več metali peska v čevlje, nič več devali črvov v posteljo?«

»Ne, nič več.«

»Dobro, potem pa tudi jaz ne bom več pljunil v vašo kavo.«

☆

Neki gospod da vsako jutro deset lir nekemu revežu. Potem se tega naveliča in ga neko jutro nahruli:

»Le s kakšno pravico beračite, ko vam nič ne manjka.«

»In vi, kaj mislite, da bi se moral za ubogih deset lir dati pohabiti!«

☆

Očka: »Bojan, kje je mama?«

Bojan: »V poboljševalnici.«

Očka: »Kje je?«

Bojan: »No ja, v kozmetičnem salonu je.«

Neko dekle so sprejeli v službo v advokatsko pisarno. Vprašala je neko kolegico, kakšen človek je šef.

»Tega ti pa ne morem povedati v dveh besedah. Ne morem ti dati nasvetov, kako se obnašaj. Če bo povedal dovtip — in on je prepričan, da je silno duhovit — in se boš preveč smejala, se mu boš zdelo slabo vzgojena. Če se boš smehljala, bo mislil, da ga imaš za norca. Če se sploh ne bi smejala, bi bilo še slabše, ker bi mislil, da se ti ne zdi duhovit... No zdaj pa se poskusi prav vesti!«

☆

Volilni kandidat ima na trgu govor. Zaključil ga je z besedami:

»Vem, da se na moj račun marsikaj govori, toda vedite, da v teh mojih žepih ni bilo nikoli nepošteno pridobljenega denarja.«

Iz gruč ljudi se je nekdo oglašil: »Imate novo obleko, a?«

☆

Mlad glasbenik prosi starejšega kolega za roko njegove hčere:

»Všeč mi je, vem da me bo osrečila.«

Kolega pa:

»Kar mene zadeva, sem zadovoljen. Opozoril pa bi vas, dragi kolega, da v glasbi pozna in razumamo dve noti: sol - do.«

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerrè

USTANOVljena LETA 1886

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

SPOROČILA UREDNIŠTVA

Zaradi stavk in več praznikov se je natis te številke zavlekel. Upamo, da bomo v naprej zamudo nadoknadili in prišli v redni tek. Čitatelji naj nam oprostite.

X. Y., Dunaj. Pesmi smo prejeli, a podpisa ni ob pesmih. Ali je bilo ime kje priloženo, ali je pomotoma izostalo. Prosimo, da bi nam avtor pesmi poslal svoje ime, nakar ga bomo objavili.

Opozarjamo na Miklavčevo pesniško zbirko, ki jo lahko dobite ali v knjigarnah ali na upravi naše revije.

CENA 200.- LIR